

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Recente rechtspraak van het Hof van Cassatie — Over burgerlijke en politieke rechten

Bij arrest van 28 mei 1958 (1) heeft het Hof van Cassatie, in verenigde kamers, een arrest van de Raad van State, waarbij uitspraak werd gedaan over een beslissing van de hogere beroepscommissie voor militaire pensioenen (2), verbroken. Het Hof oordeelde dat het recht op militair invaliditeitspensioen een burgerlijk recht is en de desbetreffende geschillen derhalve overeenkomstig artikel 92 van de Grondwet bij uitsluiting tot de bevoegdheid van de rechtbanken behoren.

Wil men dit arrest situeren in het geheel der rechtspraak van het Hof van Cassatie in verband met de militaire pensioenen, dan constateert men dat het Hof zijn vroegere arresten ter zake eenvoudig bevestigt. Indien men echter deze rechtspraak vergelijkt met andere uitspraken over de aard van het recht op prestaties die door of krachtens de wet aan bepaalde categorieën van burgers worden toegekend, zal men zich herinneren dat het Hof vóór enkele maanden in het druk besproken arrest van 21 december 1956 heeft beslist dat het recht op werkloosheidsuitkering een politiek recht is in de zin van artikel 93 van de Grondwet (3).

Onmiddellijk rijst hierbij de vraag waarom, in de opvatting van het Hof, het recht op militair pensioen een burgerlijk recht is en het recht op werkloosheidsuitkering een politiek recht, m.a.w. waarom de geschillen over het eerste noodzakelijk door de rechterlijke macht moeten worden beoordeeld, terwijl het tweede ook door een vordering voor een administratief rechtscollege kan worden beschermd, indien de wetgever zulk rechtscollege heeft aangeduid.

Het belang van dit vraagstuk is vanzelfsprekend niet beperkt tot de twee genoemde rechten. Naast de wetten op de militaire pensioenen, verlenen nog andere regelingen aanspraak op pensioenen en gelijkaardige geldelijke prestaties, zoals vergoedingspensioenen (4) en herstelpensioenen (5). De werkloosheidsverzekering anderzijds behoort tot een groep van regelingen die gekend zijn onder de naam « sociale zekerheid » en die recht geven op ziekengeld (6), kinderbijslag (7), vakantiegeld (8) en ouderdoms- en overlevingspensioenen (9).

Voorts kan worden gewezen op een aantal regelin-

gen, die met voornoemde wetten enige gelijkenis vertonen in zover zij eveneens de voorwaarden bepalen waarin op sommige geldelijke prestaties ten laste van de overheid aanspraak kan worden gemaakt, zoals vergoeding voor oorlogsschade (10), militievergoeding (11), tegemoetkoming aan gebrekkigen en verminkten (12), pensioenen en kinderbijslag voor zelfstandigen (13), enz.

Voor al deze prestaties kan de vraag naar de aard van het recht oprijzen in gelijkaardige omstandigheden als die welke aanleiding hebben gegeven tot de twee arresten die hierna worden ontleed.

* * *

Wij hebben aangestipt dat het arrest van 28 mei 1958 de vroegere rechtspraak van het Hof van Cassatie inzake militaire pensioenen eenvoudig bevestigt.

In twee arresten van 25 oktober 1934 (14) heeft het Hof beslist dat het recht op militair pensioen een burgerlijk recht is, ook al is de administratie ermee belast te onderzoeken of de feitelijke voorwaarden waarvan de wet de toekenning van het recht afhankelijk heeft gesteld, vervuld zijn. Hieruit leidt het Hof af dat de rechterlijke macht uitsluitend bevoegd is om over de geschillen betreffende dat recht uitspraak te doen.

Welk is dan de rol en de aard van de commissies voor militaire pensioenen die door artikel 67 van de gecoördineerde wetten van 11 augustus 1923 ermee belast werden « te beslissen over de rechten op de bij onderhavige wet bepaalde pensioenen en verstrekkingen »? Volgens het Hof zijn deze commissies zuiver administratieve organen, waarvan de opdracht er alleen in bestaat de beslissingen van het bestuur voor te bereiden: zij onderzoeken de aanvraag, vullen het dossier eventueel aan en brengen een gemotiveerd advies over de aanvraag uit (15). Ten stelligste ontkent het Hof aan deze commissies de hoedanigheid van met eigenlijke rechtspraak belaste organen die het geschil over het recht op pensioen beslechten.

Uit het administratief karakter van de commissies volgt dat de rechtbanken niet gebonden zijn door hun beslissingen, in zover zij oordelen over het al of niet bestaan van de wettelijke voorwaarden voor het bekomen van het pensioen. Alleen onderzoeken zij het bestaan van de materiële feiten, waarop de beslissing

van de administratie steunt; zij stelt b.v. de feitelijke omstandigheden vast waarin het ongeval heeft plaats gehad, terwijl de rechtbank soeverein oordeelt of er een oorzakelijk verband bestaat tussen de verwondingen en het ongeval.

Deze stelling werd door het Hof van Cassatie en de rechtbanken meermaals bevestigd (16). Zij werd ook op andere gebieden toegepast. Alzo werd beslist dat de commissies voor vergoedingspensioenen soeverein oordelen over het bestaan van de feitelijke elementen die het recht op vergoedingspensioenen bepalen (17). Ook de hoven en rechtbanken voor oorlogsschade, die opgericht werden door de wetgeving op de vergoeding der schade toegebracht aan private goederen tijdens en door de oorlog 1914-1918, zijn volgens het Hof van Cassatie geen met eigenlijke rechtspraak belaste organen, niettegenstaande de beslissingen van deze rechtbanken voor cassatieberoep vatbaar zijn (18); zij zijn zuiver administratieve organen die nagaan of de aanvrager de wettelijk gestelde voorwaarden vervult om op vergoeding aanspraak te kunnen maken en die het bedrag ervan vaststellen (19). Ten slotte werd in dezelfde zin beslist inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering. Volgens het Hof van Beroep te Brussel zijn de desbetreffende commissies er alleen mee belast zekere feitelijke voorwaarden te onderzoeken die met de toepassing van de regeling verband houden, terwijl de burgerlijke rechtbanken uitsluitend bevoegd zijn om uitspraak te doen omtrent een geschil dat een burgerlijk recht tot voorwerp heeft (20).

Het arrest van 28 mei 1958 sluit volledig bij deze rechtspraak aan. Voor het Hof werd betoogd dat de Raad van State niet bevoegd is om uitspraak te doen over een beroep tot nietigverklaring van een beslissing van de hogere beroepscommissie voor militaire pensioenen. Deze commissie had afwijzend beschikt over de aanspraak van een militair, die een invaliditeitspensioen vorderde op grond van artikel 7 van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen, krachtens hetwelk «de gedurende de dienst en door de dienst uit oorlogsgebeurtenissen of ongevallen voortkomende kwetsuren, wanneer zij tot een invaliditeit van ten minste 10 t.h. aanleiding hebben gegeven, recht geven op een pensioen wegens invaliditeit».

De commissie had de aanvraag afgewezen omdat het ongeval te wijten was aan een fout van de betrokkene. Het geschil dat aan de Raad van State werd voorgelegd, betrof de vraag of artikel 7 van de gecoördineerde wetten een invaliditeitspensioen toekent aan degene die het ongeval dat tot zijn invaliditeit aanleiding heeft gegeven, zelf heeft veroorzaakt.

De Raad van State verklaarde zich bevoegd om van het beroep kennis te nemen, omdat de wetgever de berechting der geschillen over het recht op invaliditeitspensioen aan administratieve rechtscolleges heeft toevertrouwd (de commissies voor militaire pensioenen) en dit recht derhalve een politiek recht is. Vermits tegen de beslissingen van die rechtscolleges niet kan worden opgekomen bij de gewone rechtbanken, komt de wettigheidscontrole ervan toe aan de Raad van State, die krachtens artikel 9 van de wet van 23 december 1946 bevoegd is om kennis te nemen van de beroepen tot nietigverklaring van beslissingen van administratieve rechtscolleges.

Het Hof van Cassatie heeft de stelling van de Raad van State verworpen.

Het stelt in de eerste plaats voorop dat het recht op militair pensioen een burgerlijk recht is, niettegenstaande de gecoördineerde wetten commissies hebben opgericht om over dit recht uitspraak te doen. Na

artikel 92 van de Grondwet in herinnering te hebben gebracht, besluit het Hof dat, «al werd in onderhavig geval door het beroep vóór de Raad van State een administratieve beslissing bestreden, dit geschiedde op grond van de grief dat zij onwettelijk de rechtsvoorwaarden bepaald had van welke vervulling het recht op pensioen afhing; dat verzoeker de Raad van State verzocht uitspraak te doen en dat deze uitspraak gedaan heeft over de voorwaarden tot het bestaan van dat recht; dat de door verweerder opgeworpen betwisting tot de bevoegdheid van de rechtbanken der rechterlijke orde behoorde».

Volgens het Hof van Cassatie is het recht op militair pensioen dus een burgerlijk recht en derhalve zijn noch de Raad van State, noch de door de wet opgerichte commissies bevoegd om geschillen over dat recht te beslechten. Deze commissies kunnen dus niets anders zijn dan administratieve organen die de beslissing van het bestuur voorbereiden.

* * *

Laten wij nu tegenover deze rechtspraak het arrest van 21 december 1956 stellen, dat betrekking heeft op het recht op werkloosheidsuitkering.

In deze zaak ging het niet om de bevoegdheid van de Raad van State, maar over de vraag of de gewone rechtbanken gebonden zijn door de beslissingen van de commissies inzake werkloosheid. Dit antwoord zal bevestigend zijn, indien die beslissingen kracht van gewijsde hebben, m.a.w. indien de commissies met eigenlijke rechtspraak belaste organen zijn.

Het Hof van Cassatie ontkent weliswaar het gezag van gewijsde van de betrokken beslissingen, echter niet omdat de commissies het rechtsprekend karakter missen, maar omdat zij niet door of krachtens een wet werden opgericht.

Waarom is een wettelijke basis voor deze commissies vereist? Het Hof geeft hierop een duidelijk antwoord door de grondwettelijke bepalingen omtrent de bevoegdheidsregeling, zoals zij door de artikelen 92 en 93 van de Grondwet zijn voorgeschreven, in herinnering te brengen.

Elk geschil dat een subjectief recht tot voorwerp heeft, moet door een rechter worden beslecht. Die rechter is noodzakelijk de rechterlijke macht, wanneer het over een burgerlijk recht gaat. Loopt het geschil over een politiek recht, dan is de burgerlijke rechter in beginsel ook bevoegd, doch de wetgever kan ook een ander rechtscollege aanduiden om van het geschil kennis te nemen.

Vervolgens stelt het Hof vast dat het recht op werkloosheidsuitkering behoort tot de rechten die artikel 93 van de Grondwet «politieke rechten» noemt. Welk politiek recht het ook zij, een administratief rechtscollege dat erover moet oordelen, kan slechts krachtens een wet worden opgericht. Volgens het Hof heeft geen enkele wet de Koning opgedragen het recht op werkloosheidsuitkering onder de bescherming van zulk rechtscollege te stellen. Derhalve hebben de beslissingen der commissies geen gezag van gewijsde.

Onderlijnd dient te worden dat het Hof de beoordeling der geschillen over het recht op werkloosheidsuitkering tot de bevoegdheid der rechterlijke macht rekt, niet omdat de commissies niet met eigenlijke rechtspraak kunnen worden belast en slechts administratieve organen zijn, maar omdat het door de Grondwet gestelde vereiste om aan de commissies rechtsprekende bevoegdheid toe te kennen, niet is vervuld. Had het Hof een wettelijke basis voor die com-

missies gevonden, dan had het ook hun rechtsprekende bevoegdheid erkend en de rechtbanken gedwongen het gezag van gewijsde hunner beslissingen te eerbiedigen ⁽²¹⁾.

* * *

De vergelijking van de arresten van 28 mei 1958 en 21 december 1956 leidt dus tot volgend bilan :

1° het recht op militair pensioen is een burgerlijk recht; het recht op werkloosheidsuitkering is een politiek recht;

2° de commissies inzake militaire pensioenen zijn administratieve organen; de commissies in zake werkloosheid zijn weliswaar ongrondwettig opgerichte, maar toch met eigenlijke rechtspraak belaste organen.

Wat heeft het Hof van Cassatie tot deze uiteenlopende besluiten geleid?

De besproken arresten zelf geven geen antwoord op deze vraag. Zij beperken er zich eenvoudig toe te beweren dat het recht op militair pensioen een burgerlijk en het recht op werkloosheidsuitkering een politiek recht is. Nergens vindt men in de arresten enige verantwoording of aanduiding van het aanvaarde criterium dat tot deze classificatie heeft geleid; evenmin weerlegt het arrest van 28 mei 1958 de argumenten die de Raad van State heeft aangehaald om, op grond van de wettelijke bevoegdheidsregeling, het recht op militair pensioen bij de politieke rechten onder te brengen.

De bondigheid van het arrest van 21 december 1956 wordt in ruime mate gecompenseerd door de zeer uitvoerige conclusies van Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch, die in een merkwaardig betoog de juridische grondslagen van de door het arrest vastgelegde beginselen toelicht en verantwoordt ⁽²²⁾.

Wij hebben reeds de gelegenheid gehad de door de advocaat-generaal verdedigde opvattingen over de classificatie en de begripsomschrijving der verschillende soorten van subjectieve rechten te ontleiden en te bespreken ⁽²³⁾. Hier moge volstaan eraan te herinneren dat Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch als politiek recht beschouwt, niet alleen de klassieke politieke rechten, waardoor de burgers actief aan de uitoefening der soevereiniteit deelnemen, maar ook de rechten, waardoor de burger, als passief lid, deelneemt aan de diensten en voordelen die de politieke gemeenschap verleent. Onder deze omschrijving vallen, volgens de advocaat-generaal, het recht op het gebruik der openbare diensten, het recht op toegang tot de openbare ambten, het recht op vergoeding voor oorlogsschade, het recht op de prestaties der sociale zekerheid en vele andere rechten.

Indien wij nu trachten die « vele andere rechten » nauwkeuriger te bepalen aan de hand van de voorgestelde definitie, leidt het geen twijfel dat ook het recht op militair invaliditeitspensioen hiertoe behoort. De gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen verlenen voordelen ten laste van de politiek georganiseerde gemeenschap en duiden aan hoe die voordelen onder haar leden moeten worden verdeeld. De militair die een invaliditeit oploopt door een ongeval tijdens en door de dienst overkomen, neemt als passief lid van de gemeenschap deel aan die verdeling. Hij heeft dus een subjectief recht op deelneming aan die voordelen en dit recht is een politiek recht.

Het arrest van 28 mei 1958, dat het militair pensioen een burgerlijk recht noemt, is dus regelrecht in strijd met de opvattingen van Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch, waarop het arrest van 21 december

1956 steunt. Men zou dan ook mogen verwachten dat het Hof, of minstens het Openbaar Ministerie, de redenen zou aangeven waarom hiervan wordt afgeweken. Dit is, jammer genoeg, niet het geval.

Advocaat-Generaal Depelchin, op wiens eensluidend advies het arrest is gewezen, rept met geen woord over het arrest van 21 december 1956 en evenmin over de stelling van Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch. Zijn conclusies zijn niet zeer uitvoerig. Na erop te hebben gewezen dat omtrent de begrippen burgerlijk en politiek recht nog zeer grote onzekerheid bestaat en na enkele bondige beschouwingen te hebben gewijd aan het bestreden arrest van de Raad van State, beroept Advocaat-Generaal Depelchin zich op Procureur-Generaal P. Leclercq en de hiervoor genoemde arresten van het Hof van Cassatie om de bevoegdheid van de Raad van State ter zake te ontkennen.

De advocaat-generaal vermijdt dus nadrukkelijk stelling te kiezen in het probleem van de omschrijving der burgerlijke en politieke rechten, dat aan de basis ligt van de rechtsvraag die door het Hof van Cassatie moest worden opgelost. Om in geen geval het gevaar te lopen het arrest van 28 mei 1958 niet ten volle te hebben begrepen, komt het ons niettemin nuttig voor de voornaamste punten uit de conclusies nader te onderzoeken.

Om de heersende onzekerheid over de inhoud van de burgerlijke en politieke rechten te illustreren, verwijst Advocaat-Generaal Depelchin naar artikel 25 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden en naar de parlementaire voorbereiding van die wet. Hierbij werd de Koning opgedragen administratieve rechtscolleges op te richten om over het recht op pensioen te oordelen, doch tevens is het de voor dit college gedaagde persoon toegelaten de bevoegdheid ervan te betwisten. Uitdrukkelijk stipt artikel 25 daarbij aan dat de instelling van die rechtscolleges geen afbreuk doet aan de bevoegdheid der hoven en rechtbanken zoals deze omschreven is in de artikelen 92 en 93 van de Grondwet.

Indien men naar een duidelijk onderscheidingscriterium der burgerlijke en politieke rechten zoekt, moet men inderdaad deze wet niet als gids nemen. Op welke schromelijke wijze de wetgever hier aan de hem door de Grondwet opgedragen taak te kort is gekomen en tot welke onoplosbare moeilijkheden de toepassing van deze bepaling aanleiding moet geven, werd onweerlegbaar aangetoond door Prof. Mast : « En voulant, en marge des textes constitutionnels, concilier des thèses inconciliables, en donnant raison à la fois aux thèses civilistes et aux thèses publicistes, en privant le législateur de la mission qui lui incombe de qualifier la nature du droit en question, en récusant l'article 93 qui donne la clef des problèmes de compétence ici posés, en faisant des droits en cause des droits civils et en créant malgré cela des juridictions administratives appelées à connaître de ces droits, en laissant aux parties le soin de déterminer la nature judiciaire ou administrative de la juridiction compétente, en affirmant que les juridictions administratives ne doivent pas se soucier de la nature des droits sur lesquels elles ont à se prononcer et en soutenant que les parties peuvent choisir la voie de la juridiction administrative, même si le jugement à rendre porte sur un droit civil, l'article 24 et le commentaire de l'article 22 précités, apportent le trouble et l'incertitude dans une matière où seules les idées claires et les critères nets peuvent être de quelque utilité. » ⁽²⁴⁾

Niet omdat zulke criteria ontbreken heeft de classificatie en de begripsomschrijving der subjectieve rechten reeds tot zo vele moeilijkheden en meningsverschil-

len aanleiding gegeven, maar omdat de rechterlijke macht er blijkbaar nooit toe gekomen is het enige bruikbare criterium dat tot een verantwoorde toepassing van de grondwettelijke bevoegdheidsregeling kan leiden, te aanvaarden: vermits enerzijds de Grondwet zelf de inhoud van de burgerlijke en politieke rechten niet heeft bepaald en anderzijds de grondwettigheid van de wet door de rechter niet mag worden onderzocht, moet deze laatste een recht dat door de wetgever aan de exclusieve kennisneming van de rechterlijke macht is onttrokken, uit de categorie der burgerlijke rechten sluiten.

Tot welke onverklaarbare toestanden en rechtsonzekerheid het niet in acht nemen van deze regel leidt, blijkt duidelijk uit een ontleding van de desbetreffende opvattingen van Procureur-Generaal P. Leclercq, die het Hof van Cassatie tot de hogervernoemde rechtspraak inzake militaire pensioenen heeft gebracht, en op wiens stelling Advocaat-Generaal Depelchin in de besproken conclusies steunt om aan de Raad van State de bevoegdheid te ontfangen over de beslissingen van de commissies inzake militaire pensioenen uitspraak te doen.

Elders hebben wij reeds uitvoerig toegelicht dat Procureur-Generaal P. Leclercq klaarlijk het burgerlijk recht met het subjectief recht verward (25). Waar geen plaats is voor een burgerlijk recht, besluit hij eenvoudig tot de afwezigheid van gelijk welk recht; de geadmisteerde kan dan hoogstens een administratief belang inroepen, doch in geen geval een recht (26).

In zijn conclusies bij het arrest van 21 december 1956 heeft Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch duidelijk aangetoond dat zulke stelling niet verdedigbaar is. Wanneer de wet aan de burger een voordeel toekent en tevens de mogelijkheid biedt dit voordeel tegenover de openbare macht door een beroep op de rechter af te dwingen, heeft de burger een waar subjectief recht. Dat recht is echter geen burgerlijk recht, wanneer de wet de bescherming ervan aan de rechterlijke macht heeft onttrokken om ze aan een administratief rechtscollege toe te vertrouwen (27).

De stelling van Procureur-Generaal P. Leclercq leidt er onvermijdelijk toe aan de hoven en rechtbanken het monopolie van rechtsprekende bevoegdheid te verlenen, niettegenstaande de artikelen 93 en 94 van de Grondwet uitdrukkelijk de oprichting van administratieve rechtscolleges toelaten om geschillen over niet-burgerlijke rechten te berechten. Het gevolg hiervan is natuurlijk dat alle met eigenlijke rechtspraak belaste organen die oordelen over geschillen betreffende b.v. vergoeding voor oorlogsschade, vergoedings- en herstellpensioenen, ouderdoms- en overlevingspensioenen, tegemoetkomingen aan gebrekkigen en verminkten, ongrondwettig zouden zijn.

Procureur-Generaal P. Leclercq is voor deze uiterste consequentie van zijn stelling niet terugschrokken. Niettegenstaande tijdens de parlementaire voorbereiding van de mijnwerkerspensioenwet van 30 december 1924 (28) de Hoge Scheidsraad voor mijnwerkerspensioenen uitdrukkelijk een overeenkomstig artikel 94 van de Grondwet opgericht administratief rechtscollege wordt genoemd (29), acht hij die Scheidsraad ongrondwettig, omdat het recht op pensioen een burgerlijk recht is (30).

De thesis van de procureur-generaal omtrent het burgerrechtelijk karakter van dat recht heeft bij het Hof van Cassatie ingang gevonden (31). Daarop steunend werd dan ook voor het Hof de ongrondwettigheid van de Hogere Scheidsraad opgeworpen. Hier kon het

Hof de procureur-generaal natuurlijk niet meer volgen, daar het niet tot de ongrondwettigheid van een wet kan besluiten. Noodgedwongen heeft het dan het ingeroepen middel moeten verwerpen en de bevoegdheid van de rechterlijke macht moeten erkennen, niettegenstaande het geschil volgens zijn eigen rechtspraak een burgerlijk recht tot voorwerp heeft (32).

Kan men zich een klaarder illustratie indenken van de rechtsonzekerheid die een verkeerd inzicht in het probleem der bevoegdheidsregeling schept?

Om tot een oplossing van het vraagstuk te komen, die grondwettig te verantwoorden is en tevens de rechtsbescherming der geadmisteerden voldoende waarborgt, is het meer dan ooit noodzakelijk dat de rechterlijke macht gehoor geeft aan de gezaghebbende waarschuwing, waarmee Prof. Mast een zijner menigvuldige bijdragen over dit onderwerp besloot: « Ter verheldering van de betekenis van artikelen 92 en 93 van de Grondwet, moet men ten slotte en vooral het fetichisme van het burgerlijk recht en de mythe van het juridictioneel monopolie van de rechterlijke macht afzweren » (33).

* * *

Het arrest van 21 december 1956 deed de gewettigde hoop koesteren dat « het fetichisme van het burgerlijk recht » definitief tot het verleden behoorde. Met alle gezag dat aan de uitspraken van de hoogste rechterlijke instantie kleefte, onderlijnde het Hof dat de Grondwet alle subjectieve rechten, zowel burgerlijke als politieke, onder de bescherming van een rechter heeft geplaatst, het weze de gewone rechter of de administratieve rechter. Tevens opende het de weg naar een meer evenwichtige classificatie der verschillende soorten van subjectieve rechten, waarin aan de niet-burgerlijke rechten de plaats zou worden toegekend die hun op grond van de thans geldende positieve wetgeving toekomt.

Deze verwachtingen werden niet ingelost. Het arrest van 28 mei 1958 is teruggekeerd naar de grondwettig niet te verantwoorden opvatting van Procureur-Generaal P. Leclercq dat alleen het burgerlijk recht een volwaardig subjectief recht is.

Wanneer men dus de vraag stelt volgens welk criterium het Hof van Cassatie de verschillende soorten van rechten onderscheidt en omschrijft, vindt men in de jongste rechtspraak geen bevredigend antwoord. Indien het recht op werkloosheidsuitkering een politiek recht is, waarom zou het recht op militair pensioen dan een burgerlijk recht zijn? A fortiori vindt men in de besproken arresten geen afdoend criterium om de aard van een aantal andere, gelijkaardige rechten te bepalen, zoals het recht op vergoedings- en herstellpensioenen, het recht op ziekengeld, ouderdoms- en overlevingspensioenen.

Op dit punt steekt de rechtspraak van de Raad van State schril af tegen die van het Hof van Cassatie.

Het hoogste administratief rechtscollege heeft van bij de aanvang af het aangenomen onderscheidingscriterium duidelijk geformuleerd en consequent toegepast. Vermits de rechter de grondwettigheid van een wet niet mag onderzoeken, moet hij het politiekrechtelijk karakter van een recht aanvaarden, wanneer de wetgever de geschillen over dat recht niet aan de uitsluitende bevoegdheid van de rechter heeft voorbehouden en hij de erkenning ervan onder toepassing van artikel 93 van de Grondwet heeft gesteld.

Alzo is de Raad van State ertoe gekomen én het recht op militair pensioen (34) en het recht op werk-

loosheidsuitkering ⁽³⁵⁾, evenals het recht op ziekengeld ⁽³⁶⁾ en het belastingsrecht ⁽³⁷⁾ bij de politieke rechten onder te brengen. Aan de hand van dit criterium kan voorts met zekerheid worden vastgesteld dat in de opvatting van de Raad, ook politieke rechten zijn het recht op vergoeding voor oorlogsschade, het recht op vergoedings- en herstelpensioenen, het recht op de voordelen van de statuten der oorlogsslachtoffers, het recht op militievergoeding en het recht op ouderdoms- en overlevingspensioen ⁽³⁸⁾.

De toepassing van het formele criterium, zoals het door Prof. Mast voor het eerst werd geformuleerd ⁽³⁹⁾ en dat naar onze mening het enige praktisch hanteerbare is, leidt ongetwijfeld tot een logische classificatie der subjectieve rechten en een bevoegdheidsregeling die rekening houdt met de gegevens der positieve wetgeving. Talrijk zijn de met eigenlijke rechtspraak belaste organen, die de laatste jaren door de wetgever naast de hoven en rechtbanken der rechterlijke macht werden opgericht om geschillen over bepaalde categorieën van subjectieve rechten te beslechten ⁽⁴⁰⁾. Indien men deze rechten bij de burgerlijke rechten onderbrengt, zijn al deze rechtscolleges ongrondwettig. Wil men aan deze logische conclusie ontsnappen door, naar het voorbeeld van het arrest van 28 mei 1958, hun rechtsprekend karakter te loochenen, dan miskent men onvermijdelijk de duidelijk uitgedrukte wil van de wetgever de door hem ingestelde organen te belasten met het beoordelen der geschillen die over het recht ontstaan.

Daarenboven leidt de stelling van het arrest van 28 mei 1958 ertoe aan de Raad van State een belangrijk gedeelte van de bevoegdheid, die hem door de wet van 23 december 1946 uitdrukkelijk werd toegekend, te ontnemen. Artikel 9 draagt de Raad op uitspraak te doen over de beroepen tot nietigverklaring van de administratieve beslissingen in betwiste zaken. Wanneer nu die betwiste zaken steeds een burgerlijk recht tot voorwerp hebben, moet de Raad van State zich onthouden erover uitspraak te doen en wordt aan voornoemde wettelijke bepaling alle werkelijke betekenis ontnomen. Dit is zelfs het geval, indien de door de wet ingestelde commissies zuiver administratieve organen zouden zijn. Want ook dan mag de Raad van State zich niet mengen in de berechting van het voorgelegde geschil, zoniet zou de rechterlijke macht niet meer uitsluitend bevoegd zijn, zoals artikel 92 van de Grondwet uitdrukkelijk voorschrijft.

Overigens werd in verschillende wetten die na de oprichting van de Raad van State administratieve rechtscolleges in het leven hebben geroepen, de controle hunner beslissingen uitdrukkelijk aan de Raad opgedragen ⁽⁴¹⁾. In die gevallen kan zijn bevoegdheid natuurlijk niet meer worden betwist. Indien men dan de tussenkomst van de Raad van State zou beperken tot die gebieden, waar een uitdrukkelijke opdracht van bevoegdheid in de wet is vermeld, zou men tot de onverklaarbare conclusie komen dat b.v. de burgerlijke invaliditeitscommissies over een burgerlijk recht uitspraak zouden hebben gedaan en dus ongrondwettig zouden zijn, totdat de wet van 15 maart 1954 op de herstelpensioenen deze commissies onder de controle van de Raad van State stelt.

Indien de wetgever er zich niet toe beperkt heeft voor elke commissie afzonderlijk te bepalen of de Raad van State al dan niet bevoegd is, maar van bij de aanvang af de Raad van State als algemene cassatierechter van de beslissingen der administratieve rechtscolleges heeft aangewezen, is het omdat hij in het Hof van

Cassatie niet de geschikte instantie zag om die bevoegdheid uit te oefenen.

Alzo heeft hij een oordeelkundige toepassing gemaakt van de grondwettelijke bevoegdheidsregeling, zoals zij in de artikelen 92, 93 en 94 van de Grondwet is omschreven. Naast de hoven en rechtbanken, die onder de controle van het Hof van Cassatie principiële kennis nemen van de geschillen over alle subjectieve rechten, heeft hij een aantal administratieve rechtscolleges in het leven geroepen om bepaalde categorieën van niet-burgerlijke rechten te beschermen en de wettigheidscontrole hunner beslissingen aan de Raad van State toevertrouwd.

Een goede rechtbedeling, de rechtszekerheid en een doelmatige rechtsbescherming der burgers eisen dat de rechterlijke macht en de administratieve rechtscolleges, elk op zijn terrein, de hun door de Grondwet en de wet toegewezen bevoegdheid ongehinderd kunnen uitoefenen. Wanneer aan het burgerlijk recht zulkdanige uitbreiding wordt gegeven dat dit begrip haast met het subjectief recht samenvalt, wordt een harmonische ontwikkeling van beide met eigenlijke rechtspraak belaste organen ernstig in gevaar gebracht.

Dit gevaar kan slechts worden bezworen, indien de rechtspraak de weg volgt die het Hof van Cassatie in zijn arrest van 21 december 1956 duidelijk heeft aangewezen en die de Raad van State zonder aarzelen immer heeft bewandeld.

H. LENAERTS,

*Substituut-auditeur-generaal bij de Raad van State,
assistent aan de Rijksuniversiteit te Gent.*

(1) Arrest n° 1726 inzake Belgische Staat (Minister van Financiën) tegen DE BRUECKER Gustaaf, conclusies Advocaat-Generaal Depelchin. De tekst van het arrest en van de conclusies vindt men in dit nummer.

(2) R.S. 24.1.1955, De Bruecker, n° 4021, Rec. D. B. blz. 95.

(3) Cas. 21.12.1956, Pas. 1957, 1.430, conclusies Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch.

(4) Wetten op de vergoedingspensioenen, samengeordend op 5 oktober 1958.

(5) Wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen voor de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945 en hun rechthebbenden.

(6) Organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

(7) Samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

(8) Wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders, samengeordend op 9 maart 1951.

(9) Wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders; wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden; koninklijk besluit van 4 december 1956 tot wijziging der statuten van de Hulp- en Voorzorgskas voor zeeverarenden onder Belgische vlag; het koninklijk besluit van 28 mei 1958 tot vaststelling van het statuut van Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers inzake inrichting van de rust- en weduwepensioenregeling.

(10) Wetten betreffende de herstelling der oorlogsschade aan private goederen, samengeordend op 30 januari 1954.

(11) Wet van 9 juli 1951 houdende vergoeding ten behoeve van de gezinnen van soldijtrekkende militairen.

(12) Wet van 10 juni 1937 houdende wijziging van het besluit van 31 mei 1933, tot wijziging en aanvulling van de wet van 1 december 1928, waarbij een Dienst en een Speciaal Fonds ten bate van de gebrekkigen en verminkten werd ingericht.

(13) Wet van 30 juni 1956 betreffende het ouderdomspensioen der zelfstandigen; wet van 10 juni 1937 houdende uitbreiding van de kindertoeslagen tot de werkgevers en tot de niet loontrekkende arbeiders.

(14) Pas. 1935, 1.29.

(15) zie ook Cas. 24.6.1929, Pas. 1929, 1.254.

(16) Cas. 7.4.1949, Pas. 1949, 1.280; Cas. 15.2.1951, Pas. 1951, 1.387; Brussel 3.2.1954 en Rb. Brussel 3.2.1953, J. T. 1954, blz. 338.

(17) Cas. 17.3.1955, Pas. 1955, 1.789; Luik 9.6.1949, Pas. 1949, 1.103.

(18) Wet van 10 mei 1919 op het herstel der schade voortspruitende uit oorlogsfeiten.

(19) Cas. 11.3.1920, Pas. 1920, 1.83; Cas. 8.5.1922, Pas. 1922, 1.275; Cas. 16.11.1922, Pas. 1923, 1.62; Cas. 31.5.1923, id. 336; Cas. 12.7.1923, id. 428; Cas. 8.11.1923, Pas. 1924, 1.15; Cas. 18.4.1929, Pas. 1934, 1.161; Cas. 16.2.1942, Pas. 1942, 1.92.

(20) Brussel 1.12.1954, Pas. 1956, 1.55; Rb. Brussel 3.2.1953, J. T. 1954, blz. 156.

(21) In tegenstelling met het Hof van Cassatie heeft de Raad van State gemeend dat de Koning wel door de wetgever gemachtigd is om de klachtencommissies en de commissie van beroep met het beoordeelen der geschillen over het recht op werkloosheidsuitkering te belasten (R. S. 12.11.1954, Collet, n° 3809, Verz. B. D. 1954, blz. 1031; R. S. 14.2.1955, Mertens, n° 4074, Rec. D. B. 1955, blz. 159; R. S. 21.2.1955, D'Haenens, n° 4100, id., blz. 188; R. S. 14.7.1955, Van Houtte, n° 4500, id., blz. 668; R. S. 7.6.1957, David, n° 5686, Verz. B. D. 1957, blz. 384; R. S. 14.6.1957, Henrion, n° 5694, id., blz. 397. Persoonlijk menen wij dat in de huidige stand der positieve wetgeving, elke wettelijke basis voor deze commissies ontbreekt (zie ons advies van 21 december 1957 bij R. S. 10.1.1958, Gits, n° 5956, Revue belge de la Sécurité sociale, 1958, blz. 75). Om aan dit meningsverschil tussen het Hof van Cassatie en de Raad van State een einde te maken werd op het einde der voorbije legislatuur een ontwerp van interpretatieve wet in de Senaat neergelegd, waarbij het rechtsprekend karakter der commissies wordt bevestigd (wetsontwerp tot interpretatie van artikelen 6 en 7 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, Senaat 1957-1958, doc., n° 349).

(22) zie Pas. 1957,1, blz. 431-465.

(23) H. Lenaerts : De burgerlijke, politieke en administratieve rechten in de bevoegdheidsregeling naar Belgisch recht, n° 173-177, blz. 153-161.

(24) Mast : La nature du droit à la pension, J. T. 1957, blz. 329.

(25) H. Lenaerts : op. cit., n° 138 e.v., blz. 120 e.v.; n° 184 e.v., blz. 166 e.v.

(26) zie o.m. conclusies bij Cas. 25.10.1934, Pas. 1935,1, 29; noot onder Cas. 11.7.1935, Pas. 1935,1,320.

(27) Pas. 1957,1, blz. 449-451.

(28) Wet van 30 december 1924 betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en vroegtijdige dood der mijnwerkers, art. 78 tot 81.

(29) Senaat, 1923-1924, Doc., n° 12, Pasin. 1924, blz. 760.

(30) Noot onder Cas. 27.9.1928, Pas. 1928,1,231; Propos constitutionnels, discours prononcé à l'audience solennelle de rentrée de la Cour de Cassation le 15 septembre 1928, La pensée juridique du Procureur Général P. Leclercq, I, blz. 168.

(31) Cas. 1.3.1954, Pas. 1954,1,568.

(32) Cas. 22.10.1954, Pas. 1955,1,151.

(33) Mast : De administratieve rechtsmacht en de grondwet, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen, 1956, blz. 175.

(34) R. S. 28.1.1953, Leys, n° 2151, Verz. B. D. 1953, blz. 122; R. S. 12.2.1953, Christophe, n° 2199, id., blz. 199; R. S. 4.3.1953, Demuyne, n° 2243, id., blz. 283; R. S. 12.10.1953, Huysmans, n° 2801, id. blz. 1220; R. S. 5.11.1953, De San, n° 2884, id. blz. 1345; R. S. 25.1.1954, Bombeke, n° 3101, Verz. B. D. 1954, blz. 124; R. S. 7.7.1954, Thys, n° 3554, id., blz. 722; R. S. 24.1.1955, De Bruecker, n° 4021, Rec. 1955, blz. 95.

(35) R. S. 14.7.1955, Van Houtte, n° 4500, Rec. 1955, blz. 668.

(36) R. S. 10.4.1956, Deyne, n° 5058, Verz. B. D. 1956, blz. 293.

(37) R. S. 24.5.1955, Willio, n° 4303, Rec. D. B. 1955, blz. 459; R. S. 14.7.1955, Van Gool, n° 4512, id., blz. 687.

(38) zie hieromtrent onze voormelde studie : De burgerlijke, politieke en administratieve rechten, Hoofdstuk IV, Afdeling I, blz. 174. Ook het Hof van Beroep te Brussel heeft het recht op het statuut van politieke gevangene een politiek recht in de zin van artikel 93 van de Grondwet genoemd (Brussel 31.10.1955, Pas. 1956,1,95).

(39) Mast : De geschillen van bestuur naar Belgisch recht, blz. 42 e.v.; Overzicht van het Grondwettelijk recht, II, blz. 118 e.v.; Machten, n° 132 e.v., blz. 66 e.v., Administratief Lexicon, M1; De administratieve rechtsmacht en de grondwet, Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen, 1956, blz. 75-81 en 166-175.

(40) H. Lenaerts : Administratieve rechtscollages, nr. 40 e.v., blz. 26 e.v., Administratief Lexicon, A2; A. Depondt; Repertorium der beslissingen van jurisdictionele aard naar Belgisch administratief recht.

(41) zie b.v. wet van 9 juli 1951 houdende vergoeding ten behoeve van de gezinnen van soldijtrekkende militairen, art. 38; wet 24 juli 1952 betreffende de procedure inzake de statuten der burgerlijke weerstanders en werkwelgeaars, der gedepoteerden voor de verplichte arbeidsdienst tijdens de oorlog 1940-1945, der buitenlanders politieke gevangenen, der politieke gevangenen en hun rechthebbenden en der weerstanders door de sluikpers, art. 3, gewijzigd bij de wet van 2 februari 1955; wetten betreffende de herstelling der oorlogsschade aan private goederen, art. 41; wet van 15 maart 1954 betreffende de herstellingspensionen voor de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945 en hun rechthebbenden, art. 23; wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, art. 20; wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensionen voor bedienden, art. 25; besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en er mee gelijkgestelden, art. 3, § 3, gewijzigd bij de wet van 28 april 1958.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

Verenigde Kamers. — 28 mei 1958.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Piret.

Advocaat-Generaal : M. Depelchin.

Advocaten : Mrs Van Ryn en della Faille d'Huyse.

Burgerlijk recht en politiek recht. — Invaliditeitspensionen voor militairen. — Burgerlijk recht. — Bevoegdheid der gewone rechtsmacht.

Het recht op pensioen voor militairen wegens invaliditeit ontstaan gedurende de dienst en door de dienst uit oorlogsgebeurtenissen of ongevallen, ingevolge artikel 7 van de wetten op de militaire pensioenen, samengeschied door K.B. van 11 augustus 1923, is een burgerlijk recht.

De rechtbanken der rechterlijke orde zijn dus uitsluitend bevoegd, ingevolge artikel 92 van de Grondwet, om over de geschillen betreffende deze pensioenen te oordelen.

Belgische Staat t/ De Bruecker.

Advies van het O.M.

Volgens de overgelegde stukken heeft de hogere beroepscommissie voor militaire pensioenen op 10 mei 1951 een aanvraag, door verweerder ingediend, verworpen, welke strekte tot het bekomen van het invaliditeitspensioen, bepaald bij artikel 7 van de wetten op de militaire pensioenen, op 11 augustus 1923 samen-

geordend.

Deze beslissing was hierop gesteund dat de oorzaak van het ongeval waardoor verweerder getroffen was, lag in een fout van verweerder zelf. Zij werd vóór de Raad van State gebracht door een verzoekschrift waarbij deze raad verzocht werd, enerzijds, de beslissing te niet te doen, anderzijds, te zeggen dat het « Ministerie van Financiën » en het « Ministerie van Landsverdediging » gehouden waren tot het vergoeden van de door verzoeker geleden schade, daar hun verantwoordelijkheid bewezen was.

In de memorie welke hij ten antwoord nederlegde voerde de Staat aan dat dit verzoekschrift een beroep tot vernietiging, onderworpen aan de regelen van artikel 9 van de wet van 23 december 1946, was, dat bewust beroep geen schending van de vormen deed gelden, doch een machtsoverschrijding door schending van artikel 7 van de samengeordende wetten op de militaire pensioenen, en dat derhalve, aangezien het recht op het pensioen ten deze een burgerlijk recht is, de Raad van State niet bevoegd was om van de aanvraag kennis te nemen, daar deze tot de bevoegdheid van de rechtbanken behoort.

Door het bestreden arrest verwerpt de Raad van State dit middel van onbevoegdheid en vernietigt hij de bestreden beslissing.

Zoals de Heer Procureur-generaal Cornil erop wees naar aanleiding van de eerste voorziening welke regelmatig ingesteld is bij toepassing van artikel 20 van de wet van 23 december 1946, vermoogt U, wanneer

een zaak uit kracht van deze bepaling bij U aanhangig is gemaakt, slechts recht te spreken « dans la mesure où le Conseil d'Etat s'est déclaré incompétent, ou a rejeté un déclinatoire, et se fondant sur la délimitation des attributions des autorités judiciaires, et a ainsi violé les dispositions constitutionnelles ou légales qui délimitent ces attributions; si l'arrêt du Conseil d'Etat est correct quant à l'appréciation de la délimitation des attributions des autorités judiciaires vous êtes sans pouvoir » (1).

Het tot staving van de voorziening ingeroepen middel berust in hoofdzaak hierop dat het recht waarover de betwisting loopt een burgerlijk recht is.

Misschien is deze redenering niet helemaal volledig. Want het is theoretisch niet onmogelijk dat de wetgever, in weerwil van de bepaling van artikel 92 van de Grondwet, aan de bevoegdheid van de rechtbanken de kennismeming zou onttrekken van geschillen over een burgerlijk recht. Het ware trouwens even onvoldoende, om het tegengestelde staande te houden, te doen gelden dat het kwestieuze recht een politiek recht is, aangezien krachtens artikel 93 van de Grondwet geschillen over politieke rechten in beginsel tot de bevoegdheid van de rechtbanken behoren, zoals steeds het geval is voor geschillen over een burgerlijk recht: er zou bovendien moeten worden bewezen dat de wetgever door een formele bepaling ten aanzien van de behandelde geschillen een uitzondering op dat beginsel ingevoerd heeft.

De redenering welke enkel op de aard van het recht zou steunen, zou overigens op een broze basis rusten.

Want, al is er veel geschreven over de burgerlijke en de politieke rechten, toch moet erkend worden dat deze begrippen nog dermate onzeker zijn dat, bij de bespreking van het ontwerp van de wet houdende instelling van een Raad van State, een lid van de Senaat de volgende nuchtere opmerking heeft kunnen maken: « Pour définir le droit civil, on n'a guère trouvé mieux que de dire: le droit civil est celui qui est protégé par les tribunaux (ou qui donne une action devant les tribunaux de l'ordre judiciaire). Mais comme les tribunaux, au regard de la puissance publique, ne sont compétents que lorsqu'il y a droit civil, le cercle vicieux apparaît dans toute sa lumineuse clarté » (2).

Een recent parlementair gedrukt stuk vertoont ook de sporen van de aarzelingen welke dienaangaande blijven heersen.

Het verslag, aan de Senaat gedaan door de Commissie van Arbeid en Sociale Voorzorg over het wetsvoorstel en het wetsontwerp betreffende het bediendpensioen, wijst erop dat « de Minister het niet eens is met sommige leden van de Commissie over de aard van het recht op pensioen. Voor de laatstgenoemden betreft het ontegensprekelijk een burgerlijk recht; de Minister is niet van die mening » (3). Om de moeilijkheid op te lossen bepaalt artikel 25 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden, hetwelk een bepaling herhaalt van het ontwerp dat de wet van 7 januari 1958 betreffende de Fondsen voor bestaanszekerheid zou worden, bepaling die eveneens hernomen werd in artikel 31 van de wet van 1 augustus 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, dat de Koning rechtscolleges voor betwiste zaken instelt, met als opdracht uitspraak te doen in geschillen omtrent rechten die voortvloeien uit de wet, dat in laatste aanleg gewezen beslissingen van deze rechtscolleges het voorwerp kunnen uitmaken van het beroep tot vernietiging als bedoeld bij artikel 9 van de wet

van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, doch dat de instelling van die rechtscolleges geen afbreuk doet aan de bevoegdheid der hoven en rechtbanken zoals deze omschreven is in de artikelen 92 en 93 van de Grondwet. Het artikel voegt eraan toe: « de vordering ingeleid door een persoon vóór één der krachtens dit artikel ingestelde rechtscolleges sluit erkenning in van hun bevoegdheid. De vóór hen gedaagde persoon kan echter, bij wege van exceptie, aangevoerd vóór elk ander verweermiddel, de bevoegdheid van de meer- vernoemde rechtscolleges betwisten, in welk geval de zaak ambtshalve door de beslissing van verwijzing vóór de gewone rechter wordt gebracht die zich, vóór elk debat ten gronde, over de bevoegdheid uitspreekt ». De tekst verduidelijkt niet op welke grondslag de « gewone rechter » zijn bevoegd- of onbevoegdverklaring dient te steunen. Evenwel, het aanhalen, in de tekst, van de artikelen 92 en 93 van de Grondwet alsmede de voorbereidende werkzaamheden tot de wet van 7 januari 1958 betreffende de Fondsen voor bestaanszekerheid (4), duiden erop dat de aard van het betwist recht die grondslag zal uitmaken (5).

Wat er ook van zij, en om terug te keren tot het in dit geschil ingeroepen middel, ik meen dat het middel dient begrepen in deze zin dat de Raad van State onbevoegd was om de reden dat het hem voorgelegd geschil geen door de wetgever aan de bevoegdheid der rechtbanken onttrokken geschil was, eronder verstaan zijnde dat in geval van twijfel de wet niet mag uitgelegd worden in een zin welke haar tegen de Grondwet zou doen indruisen.

Ten aanzien van de bevoegdheid neemt het bestreden arrest de redactie over van een door de Raad van State op 12 oktober 1953 gewezen arrest waarover in het « Recueil de jurisprudence du droit administratif et du Conseil d'Etat » een beknopte commentaar verschenen is, in welke onder meer te lezen staat: « on notera spécialement que, tout en émettant une prudente réserve quant à la constitutionnalité des lois coordonnées sur les pensions militaires, le Conseil d'Etat qualifie nettement de politique au sens de l'article 93 de la Constitution le droit à la pension militaire de veuve ».

Deze opmerking is juist voor zoveel de uitdrukking « politiek recht in de zin van artikel 93 van de Grondwet » betekent « recht waarover de geschillen door de wetgever aan de bevoegdheid der rechtbanken onttrokken zijn ». Immers het arrest beperkt zich ertoe de mening te uiten dat de wetgever de geschillen over dit recht niet aan de uitsluitende bevoegdheid van de rechter heeft voorbehouden, dat hij de erkenning van het recht op het pensioen heeft gesteld onder de toepassing van artikel 93 van de Grondwet, dat hij dit recht heeft « beschouwd » als een staatsburgerlijk recht waarop artikel 93 toepasselijk is. De Raad van State beslist niet over de vraag of het recht op het pensioen uiteraard een burgerlijk dan wel een politiek recht is, hoewel de « prudente réserve » waarvan in de commentaar in het « Recueil de jurisprudence » gewag is gemaakt en die het arrest tot uiting brengt ten aanzien van de grondwettelijkheid der geordende wetten de mening wettigt dat de Raad van State wel geneigd is te oordelen dat dit recht uiteraard een burgerlijk recht is...

De wending « niet aan de uitsluitende bevoegdheid van de rechter heeft voorbehouden », welke in het arrest gebezigd is, vereist een uitlegging. Bedoelt de Raad van State hierdoor dat de wet geen bepaling inhoudt waardoor aan de rechtbanken de kennis-

neming van de geschillen over het recht op het pensioen opgedragen is, dan wanneer dergelijke bepaling evenwel nutteloos zou wezen vermits, krachtens de Grondwet, dergelijke opdracht van rechtswege plaats heeft zowel wat de burgerlijke als wat, in beginsel, de politieke rechten aangaat, en dat integendeel, juist om een uitzondering op dit beginsel in te voeren, wanneer het een politiek recht geldt, een wet nodig geweest ware? Of behoeft men aan te nemen dat, volgens het arrest, de wetgever de kennisneming van de geschillen aan andere overheden dan de rechtbanken voorbehouden heeft? Het komt mij voor dat de zinspelende op de bevoegdheid toegekend aan speciale commissies om «uitspraak te doen over het al dan niet voorhanden zijn van de bij de wet gestelde voorwaarden» de tweede van beide uitleggingen enigszins gegrond maakt.

Het Hof heeft de vraag anders opgelost.

Artikel 7 van de samengeordende wetten van 11 augustus 1923 besprekend, schreef de Heer Procureur-generaal Leclercq in zijn advies vóór uw twee arresten van 25 oktober 1934 reeds: «La loi dit... expressément, tant dans le texte de l'article que dans l'intitulé du titre dont il dépend, et les autres dispositions de la loi ont une portée analogue, que c'est un droit qui est conféré au militaire quand les conditions prévues par la loi sont réunies. Ce droit a pour objet, d'après la loi, une pension en argent. La loi indique quelles sont les conditions que doit réunir le demandeur en pension pour que ce droit naisse; et elle donne également, dans le titre IV, section II, et par les tables annexes, le chiffre de la pension auquel le militaire a droit. La contestation que l'action en payement de la pension pour infirmités suscitera de la part de l'Etat portera donc, d'après les règles qui ont été exposées, sur un droit civil et elle sera de la compétence exclusive des cours et tribunaux en vertu de l'article 92 de la Constitution. Il ne pourrait y avoir lieu, peut-être, pour le tribunal, de surseoir à sa décision que si l'élément sur lequel porterait la contestation ne pouvait être résolu que par un organisme administratif; dans ces cas il y aurait peut-être une question préjudicielle à résoudre» (6).

Het eerste van de op 25 oktober 1934 gewezen arresten verklaart dat de hogere beroepscommissie slechts een organisme van louter bestuurlijke aard is, belast met het voorbereiden van de beslissing van het bestuur, en geen contentieus rechtcollege dat over burgerlijke rechten uitspraak doet, dat bijgevolg het bestreden arrest — waarbij het Hof van Beroep zich onbevoegd verklaarde had om kennis te nemen van de vordering, welke beoogde voor recht te doen zeggen dat de oorspronkelijke aanlegger op een invaliditeitspensioen recht had, om de reden dat alleen de hogere beroepscommissie in laatste aanleg van deze eis kennis kon nemen, — artikel 67 van de geordende wetten, en artikel 92 van de Grondwet, geschonden heeft. Dit was, mijn inziens, duidelijk zeggen dat de wetgever niet de dwaling begaan had de geschillen over het bestaan van het recht op het pensioen te onttrekken aan de rechtbanken om ze aan de commissies op te dragen.

De doctrine van het Hof is nog tot uiting gekomen in twee arresten, gewezen op 7 april 1949 (7) en in een arrest gewezen op 12 februari 1951 (8).

Volgens deze doctrine hebben de commissies enkel tot taak de beslissing van het bestuur voor te bereiden, door zekere feitelijke vaststellingen te doen.

Er is geen sprake hier van de vraag of deze feitelijke vaststellingen hetzij het bestuur, hetzij de rechtbanken binden. Dit is een geheel ander probleem.

Het belangrijke is dat, buiten bewuste vaststellingen, de commissies zonder bevoegdheid zijn, dat bijgevolg al wat aan de feitelijke vaststellingen vreemd is, in ieder geval tot de bevoegdheid der rechtbanken blijft behoren.

Welnu, onderhavig geschil, zoals het bij de Raad van State aanhangig is gemaakt, liep niet over een feitelijk gegeven. Het deed in wezen de vraag rijzen of artikel 7 van de geordende wetten kan toegepast worden wanneer de invaliditeit voor welke een pensioen aangevraagd is door de fout van de aanvrager zelf veroorzaakt is. Het beroep verweet aan de hogere beroepscommissie in dit opzicht artikel 7 verkeerdt uitgelegd te hebben. Het geschil liep dus over het recht dat de aanvrager ten laste van het bestuur beweerde te bezitten.

Door zich bevoegd te verklaren om van dit geschil kennis te nemen, heeft de Raad van State zich ingelaten met wat aan de rechtbanken behoort.

Het middel is dus gegrond.

Verbreking.

(1) Conclusie vóór Cass. 11 januari 1952 (Bull. en Pasic. 1952.1.248).

(2) Parl. Hand., Senaat, buiteng. zitt. 1939, bl. 630.

(3) Parl. Gedr. stukken, Senaat, Zitting 1956-57, n° 94, bl. 79.

(4) Gedr. stukken, Senaat, zitting 1955-1956, n° 315, bl. 9.

(5) Over de art. 25 der wet van 12.7.1957 en 31 der wet van 1.8.1957, zie «Le Contentieux des Pensions», Rec. de Jurispr. du dr. administr. et du Conseil d'Etat 1958, n° 1.

(6) Bull. en Pasic. 1935.1.38.

(7) Arresten van het Hof van Verbreking 1949.246; Bull. et Pasic. 1949.1.280.

(8) Arresten van het Hof van Verbreking 1951.325; Bull. et Pasic. 1951.1.387.

Arrest.

Gehoord het door Raadsheer Piret gedane verslag en op de conclusie van de Heer Depelchin, Advocaat-Generaal;

Gelet op het bestreden arrest, op 24 januari 1955, gewezen door de Raad van State, afdeling administratie;

Overwegende dat uit de aan het Hof voorgelegde stukken blijkt dat verweerder De Bruecker, alstoen soldaat dienstplichtige, op 22 november 1948 ingevolge een verkeersongeval gekwetst werd;

Dat dit ongeval zich voordeed toen verweerder in bevolen dienst was;

Dat verweerder, die door het ongeval verscheidene lichamelijke ongeschiktheden opliep, een aanvraag indiende op de voet van artikel 7 van de wetten op de militaire pensioenen, samengeordend bij het koninklijk besluit van 11 augustus 1923, ten einde pensioengerechtigd te worden bevonden;

Dat achtereenvolgens de Commissie voor militaire pensioenen en de Hogere Beroepscommissie voor militaire pensioenen zijn aanvraag verwierpen om de reden dat het ongeval te wijten was aan een fout van verweerder, welke door het Militair Gerechtshof op 19 december 1949 definitief vastgesteld was;

Dat verweerder zich vóór de Raad van State verzag, bij deze de vraag aanbrenghend of het in even-gemeld artikel 7 vastgelegd recht op het pensioen zelfs diegene toebehoort die het ongeval, waardoor hij gedurende de dienst getroffen is, veroorzaakt heeft;

Dat de Raad van State, na de door de Belgische Staat opgeworpen exceptie van onbevoegdheid afge-wezen te hebben, de beslissing vernietigde en de zaak naar de Hogere Beroepscommissie voor pensioenen verwees:

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 92 der Grondwet, 9 der wet van 23 december

1946 houdende instelling van een Raad van State, 7 en 67 van het koninklijk besluit van 11 augustus 1923, houdende samenschakeling der wetten op de militaire pensioenen,

doordat het bestreden arrest de beslissing d.d. 10 mei 1951 der Hogere Beroepscommissie voor militaire pensioenen vernietigd heeft, oordelend dat deze commissie een verkeerde toepassing gemaakt had van artikel 7 der samengeschatte wetten op de militaire pensioenen door een onjuiste interpretatie te geven van het vereiste dat het ongeval dient gebeurd te zijn tijdens de dienst en door het feit van de dienst, en daartoe ten onrechte de Raad van State bevoegd geacht heeft gezegd om reden dat, «krachtens artikel 7 van de geordende wetten op de militaire pensioenen, het recht op het invaliditeitspensioen bestaat wanneer de bij dit artikel gestelde voorwaarden vervuld zijn en dat, bij toepassing van artikel 64 van deze wet, het pensioen bij een met redenen omkleed koninklijk besluit wordt verleend; dat anderzijds speciale commissies, ingesteld op grond van artikel 67 van de wet, luidens dit artikel uitspraak doen over het recht op invaliditeitspensioen en dat, krachtens artikel 67, 3°, tegen deze beslissingen een hoger beroep open staat bij een hoger rechtscollege, dat in laatste aanleg beslist; dat uit de bewoordingen van ditzelfde artikel blijkt dat de Koning is gebonden door deze beslissingen wanneer hij het pensioen bij een met redenen omkleed besluit verleent; dat noch de rechterlijke macht, noch de Raad van State de grondwettelijkheid van een wet hebben te onderzoeken; dat ter zake dient te worden onderzocht of de wetgever het recht op een invaliditeitspensioen heeft beschouwd als een burgerlijk recht vallende onder de toepassing van artikel 92 van de Grondwet, of als een staatsburgerlijk recht waarop artikel 93 van de Grondwet toepasselijk is; dat niet kan worden betwist dat de wetgever de erkenning van het recht op een invaliditeitspensioen afhankelijk heeft gesteld van een besluit van de uitvoerende macht, handelende volgens de bepalingen van de artikelen 64 en 67 der geordende wetten op de invaliditeitspensioenen; dat de wet voor de erkenning van dit recht bijzondere waarborgen heeft verleend aan de betrokkenen door aan speciale commissies de bevoegdheid te verlenen uitspraak te doen over het al dan niet voorhanden zijn van de bij de wet gestelde voorwaarden; dat uit dit alles blijkt dat de wetgever de geschillen over dit recht niet aan de uitsluitende bevoegdheid van de rechter heeft voorbehouden en hij de erkenning van het recht op het pensioen heeft gesteld onder toepassing van artikel 93 van de Grondwet; dat de wetgever geen hoger beroep tegen de beslissingen van de hogere rechtscolleges, bedoeld bij artikel 67, 3°, der wet, heeft opengesteld bij de rechterlijke macht; dat krachtens artikel 9 van de wet van 23 december 1946 de Raad van State bevoegd is uit te spreken over de beroepen tot nietigverklaring in betwiste zaken en ter zake deze algemene bevoegdheid door geen wettelijke bepaling werd ingekort»,

dan wanneer, zoals eiser in zijn regelmatig neergelegde memorie van antwoord deed gelden, het voorwerp der betwisting, die aan de Raad van State door verweerder, toenmalige verzoeker, onderworpen werd, geenszins tot de bevoegdheid van deze Raad behoorde; dat inderdaad de betwisting er over ging te weten of verweerder aan de voorwaarden voldeed, gesteld door artikel 7 der samengeordende wetten op de militaire pensioenen, en namelijk of het ongeval en de gebrekkigheden eruit voortgesproten veroorzaakt waren tijdens de dienst en door het feit van de dienst;

dat de betwisting derhalve rechtstreeks sloeg op de erkenning van de bestaansvoorwaarden van zijn recht op pensioen en dat de ingeleide vraag vóór de Raad ertoe strekte de vernietiging te vragen van de beslissing der Hogere Beroepscommissie die onwettelijk dit recht van verweerder en deze verplichting van eiser ontkend had; dat dit recht op pensioen in hoofde van verweerder, zoals het erkend was door artikel 7 der voormelde samengeschatte wetten, een burgerlijk recht was, onafhankelijk van elke erkenning door de uitvoerende macht of door de commissies ingesteld om de beslissing voor te bereiden, en waardoor de rechtsmachten der rechterlijke orde geenszins gebonden zijn, en zeker niet wat betreft de appreciatie van de kwestie te weten of de gebrekkigheden veroorzaakt zijn tijdens de dienst en door het feit van de dienst, dat het hier derhalve geenszins een politiek recht betreft, maar wel een burgerlijk recht dat derhalve verweerder, na deze afwijzende beslissing der Hogere Beroepscommissie, steeds een vordering heeft vóór de rechterlijke macht die hem een gelijkwaardig resultaat kan geven, namelijk de erkenning van zijn recht op het pensioen, daar de rechterlijke colleges geenszins gebonden zijn door het advies der Hogere Beroepscommissie; dat het duidelijk is dat de Raad van State geenszins bevoegd is een «administratieve beslissing» te vernietigen, die enkel een weigering inhoudt vanwege de administratie zich te onderwerpen aan het bestaan ener burgerlijke verplichting; dat dergelijke betwisting over het al of niet bestaan van een burgerlijk recht enkel tot de bevoegdheid der rechterlijke macht behoort,

doordat het bestreden arrest, de Raad van State bevoegd achtend om de beslissing der Hogere Beroepscommissie te vernietigen omdat het recht op pensioen gezegd een politiek recht zou zijn waarvan de erkenning afhankelijk gesteld is van een besluit der uitvoerende macht en over het bestaan waarvan de Hogere Beroepscommissie in laatste aanleg uitspraak zou doen, dan wanneer gezegd recht op militair invaliditeitspensioen een burgerlijk recht is, bestaande onafhankelijk van enige beslissing der uitvoerende macht of harer Hogere Beroepscommissie, zodat de onderhavige betwisting desaan gaande uitsluitend behoort tot de rechterlijke macht, alzo de in het middel aangehaalde grondwettelijke en wettelijke beschikkingen geschonden heeft;

Overwegende dat naar luid van artikel 7 van de wetten op de militaire pensioenen, samengeordend bij het koninklijk besluit van 11 augustus 1923, «de gedurende de dienst en door de dienst uit oorglogsgebeurtenissen of ongevallen voortkomende kwetsuren, wanneer zij tot een invaliditeit van ten minste 10 t.h. aanleiding hebben gegeven, recht geven op een pensioen wegens invaliditeit...»;

Overwegende dat deze bepaling een burgerlijk recht op het pensioen doet ontstaan; dat de bepaling van de artikelen 64 en 67 van dezelfde wetten, door het bestreden arrest ingeroepen, niet voor gevolg kunnen hebben de aard van dit recht te wijzigen;

Overwegende dat artikel 92 van de Grondwet alleen aan de rechtbanken der rechterlijke orde de kennisgeving van de geschillen over burgerlijke rechten voorbehoudt;

Overwegende dat, al werd in onderhavig geval door het beroep vóór de Raad van State een administratieve beslissing bestreden, dit geschiedde op grond van de grief dat zij onwettelijk de rechtsvoorwaarden bepaald had van welker vervulling het recht op pensioen afhing; dat verzoeker de Raad van State verzocht uitspraak te doen en dat deze uitspraak gedaan heeft

over de voorwaarden tot het bestaan van dat recht; dat de door de verweerder opgeworpen betwisting tot de bevoegdheid van de rechtbanken der rechterlijke orde behoorde;

Dat het middel gegrond is

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de afdeling administratie, anders samengesteld, van de Raad van State, welke over de exceptie van onbevoegdheid uitspraak zal doen overeenkomstig onderhavig arrest.

De kosten begroot op de som van drieduizend tachtig frank jegens de aanleggende partij en op de som van vijfhonderd zestig frank jegens de verwerende partij.

RAAD VAN STATE

6de Kamer. — 12 juni 1958.

Voorzitter : M. Vauthier.

Raadsheren : MM. Sommerhausen en Coyette.

Subst. auditeur-generaal : M. Sarot.

Advocaat : Mr Cambier.

Onderwijs. — Hogere school voor bouwkunst. — Examencommissie. — Bekwaamheidsgetuigschrift. — Samenstelling der examencommissie. — Werkwijze dezer commissie.

De examencommissie van de Hogere School voor Bouwkunst is geen administratieve overheid waarvan de beslissingen bij toepassing van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 kunnen worden vernietigd.

Al voorziet artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juni 1927 dat de examencommissie door de directeur wordt voorgezeten is het feit dat de directeur zich, wegens persoonlijke redenen, heeft onthouden als voorzitter van de examencommissie op te treden geen reden tot nietigheid, wanneer niet blijkt dat zijn afwezigheid de bepalende oorzaak is van de onvoldoende uitslag die de examinandus bij het examen heeft bekomen.

De wijze waarop de examencommissie de leerlingen ondervraagt dient overgelaten te worden aan het oordeel van de leden der commissie betreffende de meest geschikte wijze om de waarde van de examinandi te kennen.

J. De Vos t/ Nat. Hogere School voor Bouw- en Sierkunst, Examencommissie voor het eindexamen bij deze school en Minister van Openbaar Onderwijs.

Arrest n° 6354.

Gezien het op 13 februari 1957 ingediende verzoekschrift, waarbij Jenny Devos de nietigverklaring vordert van de « akten waarbij de tegenpartijen hebben beslist dat zij niet geslaagd was voor het uitgangsexamen van de buitengewone zitting van 17 december 1956 en aan verzoekster het bekwaamheidsgetuigschrift hebben geweigerd dat haar moest worden afgegeven indien zij voor het examen was geslaagd »;

Gehoord het anders luidend advies van dhr substituuut Sarot;

Gelet op artikel 3 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 betreffende het gebruik der talen in de Raad van State en op artikel 25 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State;

Overwegende dat verzoekster niet de nietigverklaring vordert van enige beslissing uitgaande van de Hogere School voor bouwkunst; dat de examencommissie geen administratieve overheid is waarvan de beslissingen bij toepassing van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 kunnen worden vernietigd; dat de eerste twee tegenpartijen buiten de zaak dienen te worden gesteld;

Overwegende dat verzoekster in 1956 leerling was in het derde studiejaar van de Hogere School voor bouwkunst en sierkunsten; dat zij voornemens was in juni 1956 het eindejaarsexamen af te leggen voor het bekomen van het « bekwaamheidsgetuigschrift » bedoeld in artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juli 1927 houdende huishoudelijk reglement van de instelling, maar dat de directeur haar en andere leerlingen wegens hun talrijke afwezigheden de toelating weigerde om zich voor het examen aan te melden; dat de Minister van Openbaar Onderwijs evenwel een clementiemaatregel trof, waarvan verzoekster heeft genoten en waardoor haar toelating werd verleend om zich voor het examen aan te melden tijdens een « buitengewone zitting » die in december 1956 werd gehouden; dat verzoekster het vereiste aantal punten niet behaalde en haar door een brief van de directeur van 17 december 1956 werd medegedeeld dat de examencommissie in haar vergadering van 17 december 1956 met eenparige stemmen had beslist dat zij niet geslaagd was voor het eindexamen;

Overwegende dat artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juli 1927, genomen ter uitvoering van de artikelen 10 en 16 van het koninklijk besluit van 30 november 1926 houdende oprichting van het Hoger Instituut voor sierkunsten, welk ministerieel besluit het huishoudelijk reglement van de instelling vaststelt, bepaalt :

« Na de regelmatige voltooiing hunner studiën kunnen de leerlingen een getuigschrift van bekwaamheid bekomen voor een jury bestaande, buiten de directeur, die haar voorziet, uit vertegenwoordigers van het leraarskorps, van de Minister van Kunsten en Wetenschappen en van de commissie van toezicht »;

dat het verzoekschrift zo moet worden geïnterpreteerd dat verzoekster de nietigverklaring vordert van de beslissing waarbij de Minister, door haar het getuigschrift niet af te geven, geweigerd heeft artikel 38 op haar toe te passen;

Overwegende dat de tegenpartij opwerpt dat verzoekster bij deze eis geen belang heeft, aangezien zij niet het recht heeft een nieuw examen af te leggen;

Overwegende dat het middel vooruitloopt op de maatregelen die in geval van vernietiging kunnen worden genomen; dat verzoekster er belang bij heeft, zich opnieuw in een toestand te bevinden als die welke vóór het examen bestond; dat het middel niet in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende dat verzoekster betoogt, dat de beslissing van de Minister met machtsoverschrijding is genomen, aangezien zij steunt op de uitslag van een examen dat verzoekster heeft afgelegd vóór een onregelmatig samengestelde examencommissie, en het gevolg is van examens die niet aan de reglementaire voorschriften beantwoorden;

Overwegende dat de betwisting betreffende de onregelmatige samenstelling van de examencommissie moet worden opgelost aan de hand van artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juli 1927, volgens hetwelk de examencommissie door de directeur wordt voorgezeten en bestaat uit vertegenwoordigers van het leraarskorps, van de Minister en van de commissie van toezicht; dat verzoekster niet verwijst naar enige andere gebiedende bepaling betreffende de samenstelling van de examencommissie; dat vaststaat, dat vertegenwoordigers van het leraarskorps, van de Minister en van de commissie van toezicht deel uitmaakten van de examencommissie; dat de enige grief van verzoekster betrekking heeft op het feit dat niet de directeur de commissie voorzat;

Overwegende dat de directeur de clementiemaatregel van de Minister had afgekeurd; dat hij zich uit bescheidenheid heeft onthouden als voorzitter van de examencommissie op te treden; dat de Minister derhalve de maatregelen moest treffen die hij geschikt achtte om zijn beslissing ten uitvoer te brengen; dat de bevoegdheid van de examencommissie niet wordt ontkend; dat verzoekster niet bewijst, dat de afwezigheid van de directeur als voorzitter van de examencommissie de beslissende oorzaak is geweest van de kennelijk onvoldoende uitslagen die zij bij het examen heeft bekomen; dat het middel niet in aanmerking kan worden genomen;

Overwegende dat verzoekster betoogt, dat de werkzaamheden van de examencommissie niet in overeenstemming waren met de reglementaire voorschriften omdat niet alle examens door de voltallige examencommissie zijn afgenomen en de leerlingen niet over alle vakken van het onderwijs zijn ondervraagd;

Overwegende dat verzoekster niet verwijst naar enige andere gebodsbepaling dan artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juni 1957, dat uit de tekst van dit artikel niet kan worden afgeleid dat de leden van de commissie moesten handelen volgens andere regels dan die welke gebruikelijk zijn in soortgelijke commissies waarvan zij lid zijn; dat het tot de bevoegdheid van de examencommissie behoort, te oordelen welke de meest geschikte wijze is om de waarde van de examinandi te kennen; dat vaststaat, dat alle leden van de examencommissie aan de beraadslaging hebben deelgenomen; dat zodoende voldaan is aan de voorschriften van artikel 38 van het ministerieel besluit van 15 juni 1927;

Overwegende dat verzoekster zich beroept op het feit dat het proces-verbaal van de beraadslaging door twee plaatsvervangende leden van de examencommissie ondertekend is;

Overwegende dat artikel 38 het aantal leden van de examencommissie niet beperkt; dat het middel niet in aanmerking kan worden genomen.

Besluit :

Artikel 1. - Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2. - De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van verzoekster.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer — 21 mei 1958.

Voorzitter : M. Halleman.

Raadsheren : MM. Van Hal en de la Vallée Poussin.

Advocaat-generaal : M. van den Eynden de Rivieren.

Erfenis. — Verzoek van de Staat tot inbezitstelling. — Oproeping van de algemene legataris in tussenkomst vereist.

Bij testament algemeen legataris benoemd; deze heeft zijn verzoek tot inbezitstelling voorlopig ingetrokken en een sekwester laten benoemen; hij heeft echter nooit van zijn legaat afstand gedaan. De staat kan niet volstaan met een verzoek tot inbezitstelling bij een eenvoudig verzoekschrift, zonder de bij testament — regelmatig of niet — benoemde algemene legataris in tussenkomst te roepen.

Lecomte M. t/ Ministerie van Financiën.

Gelet op het vonnis gewezen d.d. 2 januari 1958 door de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout;

Gelet op het verzoekschrift dd. 6 februari 1958 waardoor de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Directeur der Registratie en Domeinen te Antwerpen, handelende in opdracht van de heer Minister van Financiën, beroep tegen dit vonnis instelt;

Gelet op het geschreven advies van de heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren;

Gehoord de heer Raadshere Van Hal in zijn verslag;

Overwegende dat het beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat het inleidend verzoekschrift ertoe strekte, bij toepassing van artikels 724 - 768 en 770 van het Burgerlijk Wetboek de Belgische Staat te horen in bezit stellen van de nalatenschap van wijlen Van Ostade Marie-Caroline, overleden te Oud-Turnhout op 1 januari 1957;

Overwegende dat niet betwist wordt dat ter sterfhuizen een eigenhandig testament gevonden werd, waarbij de de cujus de genaamde Van Ostade Adrianus-Marcellus, wonende te Oud-Turnhout, als algemeen legataris aanstelde;

Overwegende weliswaar dat appellant verklaart het geschrift van de erflaatster te ontkennen, maar dat hij daardoor zijn hoedanigheid van onregelmatig erfopvolger niet bewijst;

Overwegende dat het voorzeker zonderling voorkomt dat de aangestelde algemene legataris zijn vraag tot inbezitstelling vroeger voorlopig heeft ingetrokken en een sekwester heeft laten benoemen; dat hij nochtans nooit aan zijn legaat heeft verzaakt; dat hij dienvolgens er belang bij heeft ten minste op de hoogte gesteld te worden van een procedure, die er naar streeft de goederen door de de cujus nagelaten in het bezit te stellen van de Belgische Staat;

Overwegende dienvolgens dat in casu appellant zich niet kon vergenoegen, langs de weg van een eenvoudig rekwest, zijn inbezitstelling te vragen, zonder dat bij testament — regelmatig of niet — aangestelde algemene legataris in tussenkomst te roepen;

Overwegende dat men zich tot de oneigenlijke rechtspraak kan wenden, wanneer de gevraagde maatregel geen ware vordering tegen een derde uitmaakt en geen tegenspraak veronderstelt (Braas, T. I, n° 89 en 90); dat er anders over oordelen voor noodzakelijk gevolg zou hebben de onverklaarbare rechten van verweer te krenken;

Overwegende dat de eerste rechter derhalve terecht de vordering van de Belgische Staat, zoals zij thans is ingeleid, niet ontvankelijk heeft verklaard;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waar- van toepassing werd gedaan,

Verklaart het beroep ontvankelijk, doch niet gegrond;

Bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis en ver- wijst appellant in de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 10 januari 1958.

Voorzitter : M. Albert.

Advocaat-generaal : M. Kellens.

Advocaten : Mrs E. Willems en Truyen.

Onerlijke mededinging. — Vereisten voor de toepasse- lijkheid van het K.B. n° 55 van 23 december 1934.

Het is niet voldoende, dat iemand zich schuldig maakt aan oneerlijke of ongeoorloofde mededinging, om hem ipso facto te doen vallen onder toepassing van het K.B. van 23 december 1934.

Dit K.B. heeft inderdaad een strafrechtelijk karakter en de toepasselijkheid daarvan mag niet worden uitgebreid tot gevallen die de wetgever nimmer op het oog heeft gehad.

De enkele lectuur van het opschrift van bedoeld K.B. en nog meer die van zijn artikelen 1 en 2, toont aan, dat de wetgever bepaald sommige handelwijzen (procédés) heeft beoogd, strekkend tot het verdraaien (fausser) van de normale voorwaarden der mededinging, m.a.w. alle handelingen, die strijdig zijn met de eerlijke gebruiken in handel en nijverheid. Aan dit K.B. ligt het begrip « misleiding » ten grondslag.

Lelièvre t/ N.V. Cada.

Gelet op de stukken van het geding, bepaaldelijk op de uitgifte van het bestreden bevelschrift, gewe- zen door de Voorzitter van de Burgerlijke Recht- bank van eerste aanleg van het arrondissement Has- selt, zetelend in zaken van Koophandel en statuerende als rechter in kortgeding, dd. 22 maart 1954;

Overwegende dat het hoger beroep tegen deze be- slissing gericht, door geregistreerde akte van deur- waarder, regelmatig is naar de vorm en dat de ont- vankelijkheid ervan niet wordt betwist; dat hetzelfde geldt ten overstaan van het incidenteel hoger beroep uitgaande van geïntimeerde;

Overwegende dat uit de elementen van de aan het Hof voorgelegde rechtsbundels blijkt dat tussen par- tijen een overeenkomst is ontstaan waardoor aan ap- pellant de alleenverkoop in Limburg wordt verzekerd van zekere produkten, namelijk batterijen en rem- bekledingen, die hem door geïntimeerde zullen geleverd worden; dat bij het verlijden van bedoelde over- eenkomst, appellant zich uitdrukkelijk verbonden heeft geen andere batterijen noch rembekledingen van een ander merk te verkopen;

Overwegende dat het ter zake vaststaat dat in weerwil van deze door appellant opgenomen verplich-

ting, een batterij van een ander merk, hetzij door hem zelf, hetzij alleszins voor zijn rekening binnen de grenzen van de Provincie Limburg aan de man werd gebracht; dat in deze omstandigheden geïnti- meerde de tegenpartij voor de bevoegde rechter heeft opgeroepen om hem, bij toepassing van het Koninklijk Besluit van 23 december 1934, verbod te horen op- leggen sommige handelsbezigdheden uit te oefenen waarvan de opsomming in de inleidende dagvaarding voorkomt;

Overwegende dat de eerste rechter op deze eis is ingegaan en dat geïntimeerde, door incidenteel hoger beroep, het Hof verzoekt het beschikkend gedeelte van het aangevochten bevelschrift te verbeteren, door het in overeenstemming te brengen met hetgeen werke- lijk door de inleidende dagvaarding werd aange- vraagd;

Overwegende dat vooreerst behoort aangestipt te worden, — alhoewel deze rechtzetting slechts van luttel betekenis is in verband met de oplossing die aan het huidig geschil moet gegeven worden — dat de handelaar aan wie de geïncrimineerde verkoop en levering werden gedaan niet voorkomt op de lijst van de reeds door geïntimeerde aangeworven cliënten op het ogenblik dat de hoger besproken overeenkomst tot stand kwam, lijst waarmede appellant — nadat een onderling akkoord bereikt werd — in kennis werd gesteld;

Overwegende verder en ten gronde dat indien de gedraging van appellant ter deze nader wordt ont- leed het geen twijfel overlaat dat hij wel degelijk tegenover geïntimeerde mededingend is opgetreden en dat het evenzeer klaarblijkelijk is dat deze mededin- ging een oneerlijk karakter vertoont, vermits hij zich contractueel ertoe verbonden had van dergelijke prac- tijken af te zien;

Overwegende echter dat het niet volstaat dat iemand zich aan oneerlijke of — beter gezegd — ongeoorloofde mededinging plichtig make om « ipso facto » te vallen onder de toepassing van het door ge- intimeerde ingeroepen Koninklijk Besluit van 23 de- cember 1934;

Overwegende inderdaad dat deze wetsbeschikking een strafkarakter heeft en dat de toepassing ervan bijgevolg niet mag uitgebreid worden tot gevallen die de wetgever nimmer in het oog heeft gehad;

Overwegende dat de enkele lectuur van het opschrift van bedoeld besluit en nog in meerdere mate deze van zijn artikels 1 en 2, aantoon dat de wetgever bepa- delijk sommige handelwijzen (procédés) heeft beoogd strekkend tot het verdraaien (fausser) van de normale voorwaarden der mededinging, met andere woorden alle handelingen die strijdig zijn met de eerlijke ge- bruiken in zake handel of nijverheid; dat het artikel 2 van het Besluit waarvan sprake sommige der geveiseer- de handelingen of handelwijzen ten exemplatieve titel opsomt en dat in deze opsomming alleen voorkomen praktijken als: het stichten van verwarring tussen personen of produkten, het verspreiden van valse aan- tijgingen, het verstreken van valse aanduidingen, het doen geloven aan onjuiste oorsprong van produkten, en zo meer; dat aldus het begrip « misleiding » tot grondslag dient aan dit Besluit;

Overwegende dat al deze daden « in se » een oneer- lijk karakter bezitten, voortspruitende uit een bedrieg- lijk inzicht, zodanig dat de wetgeving ze strafrechtel- ijk beteugelt indien ze in weerwil van het gerechtelijk verbod, desniettemin opnieuw gepleegd worden;

Overwegende dat het in het oog springt dat de door appellant begane handelwijze niet mag vergeleken wor- den met de praktijken waarvan hoger sprake; dat zij

noch tot doel, noch voor gevolg heeft gehad de normale voorwaarden van de mededinging te verdraaien en dat zij evenmin — hoe weinig correct zij ook moge voorkomen — in strijd is met wat men de gebruiken pleegt te noemen in zake handel en nijverheid; dat deze handelwijze alleen laakbaar is omdat zij appellant verboden was door een door hem vrijelijk opgenomen contractuele verbintenis; dat het anders ware indien appellant het aangeboden product hadde doen doorgaan als zijnde herkomstig van geïntimeerde, zijn klient aldus misleidend en van dezès vertrouwen misbruik makend;

Overwegende dat de gedraging van appellant wel ten zynen laste een verantwoordelijkheid «ex contractu» kan doen ontstaan (verbreking van het met de voeten getreden contract en schadeloosstelling), maar nimmer een verantwoordelijkheid «ex delicto» of «ex quasi delicto», zoals deze die door het besproken Koninklijk Besluit in het leven werd geroepen ten overstaan van een doleus optreden, dat van nature oneerlijk en niet toelaatbaar is; dat trouwens in deze geest het Verbrekingshof buiten het domein van het Besluit van 1934 heeft gerangschikt de daad van een filiale beheerder die in de onmiddellijke nabijheid van zijn vroeger handelshuis een similaire handel had uitgebaat (25 november 1943, Pas. 1944, I, 70);

Overwegende ten slotte en ten overvloed dat hetgeen door geïntimeerde wordt aangevraagd en door de eerste rechter werd toegestaan strijdig is met de vrijheid van de handel en bijgevolg met de openbare orde, vermits door een opgelegd verbod, zonder enige beperking van tijd en aldus geldig nadat alle contractuele betrekkingen tussen de partijen definitief zullen verbroken zijn, aan appellant de uitoefening van een bepaalde handelsactiviteit over het ganse grondgebied van een provincie wordt ontzegd; dat zulk verbod daadwerkelijk van aard is de normale voorwaarden van de mededinging te verdraaien;

Om deze beweegredenen :

Het Hof,

Uitspraak doende in openbare zitting en op tegenpraak,

Gehoord de heer Advocaat-generaal Kellens in zijn advies;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Ontvangt het hoger beroep; verklaart het gegrond;

Doet het bestreden bevelschrift te niet en wijst geïntimeerde af van zijn oorspronkelijke vordering; zegt dezès incidenteel hoger beroep zonder grond en veroordeelt hem in de kosten van beide aanleggen.

NOOT: Men vergelijkte het arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 8 januari 1957, R.W. 1957/1958, 1000.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer — 27 juni 1958.

Voorzitter : M. Vanden Abeele.

Raadsheren : MM. Moeneclaeys en Lefebvre.

Advocaat-generaal : M. Bonte.

Advocaat : Mr Van Hassel.

Terugwerkende kracht van strafwet. — Wetten van 20 juni 1930 en 24 december 1957 betreffende de taxen op de toestellen voor het ontvangen van radio-omroepuitzendingen.

De regel van het tweede lid van artikel 2 van het Strafwetboek betreffende oplegging van de minst zware straf wordt niet toegepast, indien de telastleggingen krachtens de oude en nieuwe wet niet dezelfde zijn.

De nieuwe wet van 24 december 1957 betreffende de taxen op de toestellen voor het ontvangen van radio-omroepuitzendingen heeft geen terugwerkende kracht (zie nader het arrest).

O.M. t/ Van Caeter.

Overwegende dat verdachte tijdig en regelmatig beroep heeft aangegetekend;

Overwegende dat verdachte terecht staat om nagelaten te hebben van vóór 1 februari 1957, de wettelijke taks voor het dienstjaar 1957 te betalen op een vast of draagbaar radio-electrisch ontvangstoestel waarvan hij bezitter was op 1 januari 1957 en zulks overeenkomstig artikel 1, 3 en 5 van 20 juni 1930;

Overwegende echter dat deze wet opgeheven werd door de wet van 24 december 1957 vanaf de dag van de inwerkingstelling van deze laatste zij 1 januari 1958;

Overwegende dat naar de wet van 1930 de inbreuken erin voorzien beteugeld waren met een geldboete van het vijfde van de ontdoken taks van 144 frank terwijl door de bepalingen van de nieuwe wet van 24 december 1957 artikel 10, zij strafbaar zijn met een geldboete van 26 frank tot 500 frank en aan de bevoegdheid van de politierechter onderworpen worden terwijl zij vroeger onder de bevoegdheid vielen van de correctionele rechtbanken;

Overwegende dat de vraag zich dus stelt te weten of de wet van 24 december 1957 met terugwerkende kracht van toepassing is op de aanhangig zijnde vervolgingen;

Overwegende dat zo in principe de wetgeving dient toegepast die van kracht was op de dag van het plegen van het misdrijf aan deze regel door artikel 2 van het Strafwetboek wordt verzaakt wanneer de nieuwe straf minder zwaar is dan deze in voege ten tijde van het misdrijf, op voorwaarde nochtans dat de telastleggingen dezelfde wezen wat in casu niet blijkt het geval te zijn;

Overwegende inderdaad dat artikel 3 van de wet van 20 juni 1930 de betaling voorzag vooraleer het ontvangstoestel te gebruiken terwijl artikel 2 van de wet van 24 december 1957 de taks invoert ten laste van de houders, te weten van zohast men het toestel onder zich houdt; dat het toepassingsveld van de nieuwe wet dus groter en strenger is, en dus geen terugwerkende kracht kan hebben; dat zulks even duidelijk voorkomt wanneer het bedrag der geldboeten wordt vergeleken, de geldboete van $5 \times 144 = 720$ frank, hoewel onder juridisch oogpunt zwaarder voorkomende dan het maximum van 500 frank toegelaten door

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

de nieuwe wet, in werkelijkheid lichter voorkomt wanneer bij dit maximum van 500 frank toegelaten door de nieuwe wet, de opdecieimen worden gevoegd;

Overwegende verder dat de door de wet van 20 juni 1930 voorziene geldboete een gemengd karakter heeft daar zij bepaald is op een veelvoud van de taks zonder opdecieimen noch mogelijkheid van aanneming van verzachtende omstandigheden en met bijzondere regelen aangaande de herhaling en de materiële samenloop van misdrijven wat niet het geval is met de geldboete voorzien door de wet van 24 december 1957 die aan de gewone regels onderworpen is;

Overwegende eindelijk dat de geldboete voorzien door de wet van 20 juni 1930 een gemengd karakter hebbend, de terugwerkende toepassing van de bepalingen der wet van 24 december 1957 op de inbreuken beteugeld door de wet van 20 juni 1930 ook uitgesloten is (artikel 2, lid 2 van het Strafwetboek);

Overwegende derhalve dat te besluiten valt dat de toepassing met terugwerkende kracht van de wet van 24 december 1957 in het huidig geval niet mogelijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat de feiten ten laste van verdachte voor het Hof bewezen gebleven zijn; dat inderdaad verdachte zelf bekende zijn personenauto « Mercedes » slechts te hebben toevertrouwd aan garage Coppens om verkocht te worden begin maart 1957;

Dat hij dus de taks voor het jaar 1957 schuldig is tot 1 februari 1957; dat weliswaar hij aanvoert zonder het te bewijzen, dat het radiotoestel van de wagen stuk was maar dat hij zulks niet door de bevoegde diensten heeft laten vaststellen;

Om deze redenen,

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering,

Het Hof,

Recht doende op tegenspraak :

Ontvangt het beroep van verdachte en erover beslissend,

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt de verdachte tot de kosten van beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 6 december 1957.

Voorzitter : M. Bevernaege.

Rechters : M.M. Lefèvre en Janssens.

Advocaten : Mrs J. Pollet en L. J. Martens.

Sociaal recht. — Arbeidsongeval. — Hypothetisch loon voor dertig dagen werkloosheid per jaar in het bouwbedrijf.

Een werkloosheid van dertig dagen per jaar in het bouwbedrijf zou normaal kunnen genoemd worden, indien men het bedrijf als niet doorlopend zou beschouwen; dergelijke kwalificatie zou leiden tot toepassing van artikel 6, derde lid, van de Arbeidsongevallenvet, hetgeen de rechtsleer bestrijdt.

Wordt het bedrijf als doorlopend aangemerkt, zo moet elke werkloosheid, die te wijten is aan het werk zelf als ongewoon worden aangezien, zodat artikel 6, negende lid moet worden toegepast.

De wet van 1930 had juist ten doel dergelijke ongewone werkloosheid in acht te doen nemen, onverschillig of ze al dan niet regelmatig terug voorkwam. De wet van 1951 heeft deze zienswijze gehandhaafd.

Caisse commune de la Fédération nationale belge du Bâtiment et des travaux publics t/ Bleyaert.

Gezien de stukken, waaronder de uitgifte van het vonnis van de vrederechter van het kanton Zomergem dd. 12 Juli 1957;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig is;

Overwegende dat de verzekeraar-wet de toevoeging weigert van een hypothetisch loon voor dertig dagen werkloosheid die, naar hij beweert, normaal ieder jaar in het onderwerpelijk bouwbedrijf voorkomt ingevolge de vorst ;

Overwegende dat dergelijke werkloosheid normaal zou kunnen genoemd worden, indien men het bedrijf voor niet doorlopend (discontinue) zou houden ; dat dergelijke kwalificatie zou leiden tot de toepassing van artikel 6, derde lid, wat géén partij voorhoudt en de rechtsleer aanvecht (Delaruwière & Namèche, 1947, nr 324) ;

Overwegende dat van zodra met het bedrijf voor doorlopend (continue) aanziet, elke werkloosheid te wijten aan het werk zelf, moet aangezien worden als ongewoon, zodat artikel 6, negende lid, dient toegepast (Delaruwière & Namèche, Nr 339); dat de wet van 1930 juist tot doel had dergelijke ongewone werkloosheid te acht te nemen, onverschillig of ze al dan niet regelmatig terug voorkwam (Par. Besch. 1927-28, Volksw. nr 98, blz. 22, laatste lid en 23; — Parl. Besch. 1950-51, Volksw. — Verslag Humblet, nr 353, blz. 14 en 15); dat de wet van 1951 die zienswijze heeft behouden (Parl. Besch. 1950-51, Volksw. nr 353, blz. 14 en 15; — Nr 480; — Senaat, nr 348, blz. 20, artikel 8);

Op die gronden :

De Rechtbank, alle andere conclusies van de hand wijzende, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 op het taalgebruik in gerechtszaken ;

verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond en bevestigt het aangevochten vonnis; verwijst appellante in de kosten van deze aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN (zetelend als Rechtbank van Koophandel).

12 december 1957

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Winants en Alsteens.

Advocaten : Mrs Maris en Viérin (loco Mr Henry).

Betaling. — Geen geweld noch bedrog. — Geldigheid van de betaling.

Wanneer een gedane betaling niet door geweld is afgeperst, noch door bedrog verkregen, is zij met vrije wil geschied en is zij niet zonder oorzaak.

Een op di dag der betaling gemaakt louter protest kan niet opwegen tegen het feit van de betaling « Protestatio non valet contra actum ».

P.V.B.A. Wilms t/ Spits en Wwe Houben.

Gezien de stukken van het geding en voornamelijk de inleidende dagvaarding van deurwaarder Joseph Peters van Maaseik in datum van 19 juni 1957, strekkend tot veroordeling van verweerster in een som van 31.500 frank, welke onverschuldigd zou zijn betaald geworden;

Overwegende dat, naar uit de bundels blijkt, aanlegster op 3 december 1942, van de bezettende overheid Feldkommandantur 681 te Hasselt, een autovrachtwagen Opel-Blitz n° 6653 heeft aangekocht aan de prijs van 14.500 frank en dat deze wagen door dezelfde overheid of hare bemiddelling en tegen zelfde prijs opgeëist was ten nadele van verweerster en dat verweerster op 15 juni 1945 tegen aanlegster haar recht op terugvordering van die wagen deed gelden en tevens een schadevergoeding vroeg van 25.000 frank — dat zulks haar recht was ingevolge de vigerende wetten;

Overwegende dat indien aanlegster aan dit verzoek niet kon voldoen, zulks aan haar zelf te wijten was, vermits zij toegeeft de wagen afgebroken en de stukken in andere voertuigen verwerkt te hebben;

Overwegende dat verweerster dan ook gerechtigd was haar eis van schadevergoeding te verhogen, wat zij ook deed, en «5.000 frank ten deze titel vorderde; dat na het afspringen van onderhandelingen tussen partijen betreffende deze vraag, eiseres de voornoemde som heeft betaald, tevens verweerster aanzeggende dat die betaling «geen akkoord uitmaakt met de gestelde eis», en zij thans beweert slechts betaald te hebben onder bedreiging en daarom 31.500 frank, zijnde het te veel betaalde, terug eist;

Overwegende dat verweerster wel is waar op 4 augustus 1954 aan eiseres schreef dat zij verkoos, bij gebrek aan minnelijk akkoord, «de zaak van de beslissing der rechtbank over te laten», maar dat in de bundel geen spoor is van enige bedreiging;

Overwegende dat eiseres dus met vrije wil heeft gehandeld; dat bijgevolg, de betaling, die zij gedaan heeft, niet zonder oorzaak is (De Page, III, 40 C, 3°); dat zij trouwens niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat de betaling door geweld afgeperst of door bedrog verkregen werd (art. 1109, burg. wetb.);

dat het voorbehoud, dat zij op de dag der betaling der 75.000 frank gemaakt heeft, geen werkelijk voorbehoud was, doch slechts een louter protest dat niet kan opwegen tegen het feit der betaling («Protestatio non valet contra actum»), vermits zij, enerzijds de gevraagde som uitbetaalde en, anderzijds, de zaak toen aan de Rechtbank niet wou voorleggen;

Overwegende eindelijk dat de som van 75.000 frank de waarde van voormelde vrachtwagen ten tijde van de betaling niet overschreed;

Gezien artikelen 2, 30 tot 37 en 55 tot 59 der Wet van 15 juni 1935, gewijzigd door de wet van 20 juli 1939;

Om deze redenen :

De Rechtbank, zetelend in handelszaken, statuerende op tegenspraak;

Wijst de eis af;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 19 augustus 1958.

Voorzitter : M. L. Blauwaert.

Referendaris : M. A. Cloquet.

Advocaten : Mrs J. Maillet, L. Bosmans, R. Wyffels en W. Smets.

Verzekeringscontract. — Wet van 1 juli 1956. — Vermeerdering van premie. — Betaling van verhoogde premie. — Dwaling. — Vernietiging van verzekeringsovereenkomst.

Niettegenstaande de verzekerde een bijvoegsel aan het verzekeringscontract ondertekende, waardoor hij zich verbond ingevolge het in voege komen der wet van 1 juli 1956 een verhoogde premie te betalen en deze effectieve verhoging effectief betaalde, wordt door de Rechtbank het verzekeringscontract op verzoek van de verzekerde nietig verklaard op grond van de beschouwing dat hij bij het aangaan van de verhoging der premie in staat van grondige dwaling heeft verkeerd.

Assurantie van de Belgische Boerenbond t/
De Meulenaer.

Overwegende dat verweerder bij eiseres was verzekerd in zake zijn burgerrechtelijke aansprakelijkheid wegens het gebruik van een auto;

Overwegende dat verweerder op 26 april 1957 een bijvoegsel tekende, waarbij hij zich verbond 1.144 fr. te betalen als prorata van verhoogde premie (van 1 januari tot 24 februari 1958) — som die hij werkelijk betaalde — en 5.871 fr. als nieuwe en verhoogde premie, vervallende voor de eerste maal op 25 februari 1958;

Overwegende dat eiseres haar vordering steunt op de geldigheid van voormeld bijvoegsel en derhalve logischerwijze de veroordeling van verweerder zou dienen te vorderen tot betaling van de verhoogde premie, d.i. 5.871 fr.;

dat zij niettemin in het beschikkend gedeelte van de dagvaarding slechts 5.304 fr. vraagt, hetzij het bedrag van de oude premie;

Overwegende dat verweerder beweert dat de overeenkomst spruitende uit het door hem getekende bijvoegsel, nietig is, omdat hij in grondige dwaling verkeerde wanneer hij gezegd bijvoegsel tekende evenals wanneer hij 1.144 fr. als «pro rata» van premie betaalde;

Overwegende dat alhoewel verweerder zich aldus steunt op de nietigheid van de overeenkomst, — hij in strijd hiermede — de verbreking van gezegde overeenkomst bij wedereis vordert;

dat die missing dient verbeterd te worden, waar het geheel van de dagvaarding moet geïnterpreteerd worden als beogende de nietigverklaring van de litigieuze overeenkomst, zowel als verweermiddel dan als grond voor de wedereis;

Overwegende dat verweerder, bij wedereis, de terugbetaling vordert van de reeds betaalde «pro rata»

premie van 1.144 fr. en bovendien een vergoeding van 750 fr. uit hoofde van roekeloos en tergend geding;

Overwegende dat ten gevolge van het in voege treden, op 1 januari 1957, van de wet van 1 juli 1956 op de verplichte verzekering in zake burgerrechtelijke aansprakelijkheid wegens het gebruiken van motorrijtuigen, de verzekeraars het recht hadden de voortzetting van hun verzekeringspolissen te onderwerpen aan een premievermeerdering, mits uitbreiding van de waarborg zoals door de wet van 1 juli 1956 voorzien;

Overwegende dat de verzekerden vrij bleven dit voorstel te aanvaarden, of integendeel — bij gebrek aan akkoord — terug hun vrijheid te nemen en zich te wenden tot een mededingende verzekeraar die voordeliger voorwaarden zou stellen dan degene van de huidige verzekeraar;

Overwegende dat eiseres, in stede van verweerder in te lichten nopens voormeld alternatief, hem een rondschrijven liet geworden dat heel anders luidt;

Overwegende dat de tekst van gezegd rondschrijven dd. 10 april 1957, door verweerder wordt voorgebracht; dat er in onderhavig vonnis alleen gewag wordt gemaakt van deze laatste tekst;

dat eiseres weliswaar in haar eigen dossier een lichtelijk verschillende tekst voortbrengt, doch dat niets laat vermoeden dat verweerder door die andere tekst werd bereikt;

Overwegende dat het rondschrijven van eiseres o.a. luidt :

« wij sturen U hierbij een exemplaar van de algemene voorwaarden van het modelcontract voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. Deze algemene voorwaarden vervangen die van uw huidig contract, betreffende de verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, van 1 januari 1957 af, datum, waarop de wet van 1 juli 1956 van kracht is geworden.

.....
» Bij het opstellen van deze algemene voorwaarden... werd rekening gehouden met de voorschriften van de wet op de verplichte verzekering, die de dekking merkelijk uitgebreid heeft.

.....
» Deze uitbreiding van waarborg brengt natuurlijk een verzwaring van lasten mee voor de verzekeraar.

Daarom werd door de wet een premieverhoging toegelaten. Die premieverhoging zal toegepast worden na de eventuele aanpassing waarvan hoger sprake. De vermeerdering van premie zal aangerekend worden van 1 januari 1957 af en zal voorkomen op het bijvoegsel van uw bestaand contract, dat U zohaat mogelijk door uw agent zal worden aangeboden. »

Overwegende dat het bijvoegsel dat aan verweerder ter handtekening werd voorgelegd o.a. luidt :

« Toepassing van de wet van 1 juli 1956...

« De algemene voorwaarden betreffende de verzekering... worden vanaf 1 januari 1957 af te 0 uur, overeenkomstig de wet van 1 juli 1956, vernietigd en vervangen door de algemene voorwaarden waarvan de tekst aan de onderschrijver werd gezonden. »

Overwegende dat het modelcontract dat aan het rondschrijven van 10 april 1957 gehecht was, niet alleen de wettelijke uitbreidingen van waarborg beoogt doch eveneens andere wijzigingen in voege brengt;

Overwegende dat voormelde bewoordingen van het rondschrijven en van het bijvoegsel, van aard waren om aan verweerder te doen geloven dat het model-

contract een officieel vastgestelde tekst was, voor iedere verzekerde verplicht;

dat gezegde bewoordingen de verzekerde als het ware voor een wettelijk voldongen feit plaatsten (« deze algemene voorwaarden vervangen... deze uitbreiding van waarborg brengt een verzwaring van lasten mee... Daarom werd door de wet een premieverhoging toegelaten »);

dat bewuste bewoordingen op geen enkel ogenblik aan de verzekerde laten geloven dat er voor hem een andere oplossing kon bestaan dan die voorwaarden te aanvaarden die in het rondschrijven impliciet als de enige uitweg worden voorgesteld;

Overwegende dat verweerder hieromtrent des te meer in dwaling moest verkeren, dat dergelijk rondschrijven door vele andere maatschappijen aan hun verzekerden was toegestuurd geworden, derwijze dat die eenvormigheid in de houding van de verzekeraars de schijn verwekte dat er werkelijk geen andere oplossing kon bestaan dan de enige door eiseres en zovele andere verzekeraars, als wettige voorgesteld;

Overwegende dat het derhalve dient aangenomen te worden dat de toestemming van verweerder, wanneer hij het bijvoegsel van 10 april 1957 tekende, door grondige dwaling behept was en dat gezegde overeenkomst bijgevolg nietig dient verklaard te worden;

Overwegende dat eiseres aldus niet gerechtigd is de uitvoering ervan te vorderen en dat zij integendeel de som van 1.144 fr. dient terug te betalen die zij ontving bij wijze van uitvoering van de nietige overeenkomst;

Overwegende dat de aanvraag van verweerder strekkende tot het bekomen van 750 fr. als vergoeding uit hoofde van roekeloos en tergend geding, niet gegrond voorkomt;

Overwegende inderdaad dat de tussenpersoon die voor het instellen van het geding met eiseres brieven heeft gewisseld nopens het geschil, dit geschil uitsluitend centreerde op de kwestie te weten of verweerder al dan niet gerechtigd was de polis op te zeggen;

Overwegende dat gezegde discussie, alhoewel zij geen verzaking impliceert, vanwege verweerder, aan het argument gesteund op de grondige dwaling, toch begrijpelijk maakt dat eiseres de vordering heeft ingesteld in de mening dat haar standpunt kon verdedigd worden op het terrein van de opzegging waar de verzekeringsmakelaar van verweerder het had geplaatst;

Om deze redenen :

de Rechtbank, gelet op artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 die nageleefd werden,

Verklaart die vordering ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, verklaart nietig de overeenkomst tussen partijen gesloten op 26 april 1957 onder vorm van bijvoegsel;

wijst dienvolgens de hoofdvordering van de hand, als gesteund op een nietige overeenkomst;

wijzende op de wedereis, verklaart hem ontvankelijk en rechtdoende ten gronde, verwijst eiseres om aan verweerder de som terug te betalen van 1.144 fr. (duizend honderd vier en veertig frank) die haar werd betaald op grond van de nietig verklaarde tussenkomst;

wijst het in wedereis meer gevorderde van de hand als niet gegrond;

Verwijst eiseres in de kosten van het geding.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e kanton. — 18 april 1958.

Vrederechter : M. Jans.
Advocaten : Mrs Buysse en Prims.

Architect. — Schriftelijke opdracht niet vereist. — Bewijs door vermoedens.

Het is niet gebruikelijk, dat architecten een schriftelijk bewijs van de hun gegeven opdracht door hun cliënten laten ondertekenen.

Die opdracht kan door gewichtige vermoedens worden bewezen.

Marevoet t/ Cleiren.

Aangezien de eis strekt ten einde verweerder zich te zien en te horen veroordelen om aan aanlegger te betalen hoofdens ereloon, onkosten, vacaties en verplaatsing ingevolge het opstellen van een voorontwerp tot het bouwen van een café met woonhuis en aanhorigheden op een grond aan de staatsbaan te Sint-Niklaas, voor rekening van verweerder, de som van 4.948 frank te vermeederen met de gerechtelijke intresten; samen met verwijzing van verweerder tot de kosten van het geding en met verklaring van voorlopige uitvoerbaarheid van het te vellen vonnis;

Overwegende dat het geëist bedrag samengesteld is als volgt :

onkosten, vacaties, verplaatsing	fr. 2.748,—
ereloon	fr. 2.200,—

samen : fr. 4.948,—

Overwegende dat aanlegger aanvoert dat hij door verweerder gelast werd met het opstellen van een voorontwerp tot het bouwen van een café met woonhuis en aanhorigheden op een grond aan de staatsbaan te Sint-Niklaas.

Overwegende dat het geëiste ereloon berekend is op 0,25 % van de beraamde kostprijs van de bouw;

Overwegende dat verweerder opwerpt dat aanlegger dient te bewijzen dat hij gelast werd met voormelde verrichtingen en dat aanlegger geen schriftelijk bewijs van zijn opdracht voorbrengt; dat er ook geen begin van schriftelijk bewijs bestaat dat zou kunnen aangevuld worden door vermoedens;

Overwegende dat het niet gebruikelijk is voor architecten een schriftelijk bewijs van hun opdracht door hun klanten te laten ondertekenen;

Overwegende dat uit de voorgelegde stukken blijkt dat aanlegger verschillende plans voor verweerder opstelde en stappen aanwendde bij de betrokken overheden om zich de nodige inlichtingen en bescheiden te verschaffen;

Overwegende dat verweerder ter zitting bekende een plan ontvangen te hebben;

Overwegende dat hij niet bewijst protest aangetekend te hebben tegen de opzending van gezegd plan;

Overwegende dat verweerder herhaaldelijk en onder andere op 23 oktober en 12 november 1956 door aanlegger en op 9 januari 1957 door dezes raad werd aangemaand het geëist bedrag te betalen;

Overwegende dat er in die omstandigheden zware vermoedens bestaan van de werkelijkheid van een door verweerder gegeven opdracht;

Overwegende dat het aangerekend ereloon niet overdren is;

Overwegende dat aanlegger geen bewijzen voortbrengt van de door hem uitgegeven kosten;

Overwegende dat deze billijk kunnen geschat worden op 1.500 frank;

VREDEGERECHT TE RONSE

2 april 1957.

Rechter : M. Van Driessche.
Advocaten : Mrs De Bruyn loco Mr Moyerso
en Van Duerm.

Registratierecht. — Vermindering van registratierecht (artikelen 57, 58 en 60 Wetboek van Registratierechten). — Impliciete verplichting om binnen drie jaren te bouwen. — Te laat bouwen tengevolge van overmacht.

Zo het bewonen van het woonhuis binnen de gestelde termijn het bouwen daarvan binnen dezelfde termijn noodzakelijk inhoudt, kan hieruit echter niet worden afgeleid, dat de mogelijke verlenging van de termijn in geval van overmacht niet door de wet zou zijn toegestaan voor de impliciete voorwaarde van bouwen, waar zij nochtans is toegestaan voor de uitdrukkelijk gestelde voorwaarde van bewoning.

De vermindering van het registratierecht dient behouden te blijven, indien het te laat bewonen (of het te laat bouwen, dat tenslotte een te laat bewonen medebrengt), te wijten is aan overmacht.

Van Gelder t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Aangezien de eis strekt : 1° tot teruggave, bij toepassing van artikel 57-58 en 60 van het wetboek der registratierechten, ener som van vijftien honderd frank, hetzij 5 % van de verkoopprijs op het bedrag van drie duizend drie honderd frank, hetzij elf procent van de verkoopprijs, der door hem gekweten registratierechten, voorlopig geheven op de akte verkoop van een perceel bouwgrond, gelegen te Ronse, Kleine Marijve, gekend ten kadaster onder Sectie C., nr 1632/K/3 groot 3 a. 69 ca., door eiser aangekocht, bij akte verleden door het ambt van Meester Jean Vanimps, Notaris te Ronse, op 4 Januari 1950, aan de koopprijs van dertig duizend frank; 2° tot verwijzing van verweerder in de betaling der gerechtelijke intresten en der kosten van het geding; dit alles bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle voorziening en zonder borgstelling;

Aangezien het woonhuis door eiser niet werd gebouwd op dit perceel bouwgrond, en derhalve niet werd bewoond, binnen de drie jaar na de akte aankoop;

Aangezien eiser echter aanvoert dat hij dit huis niet heeft kunnen bouwen, en derhalve bewonen, binnen deze termijn, tengevolge van overmacht;

Aangezien verweerder tegen de eis aanvoert :

a) *In rechte :*

dat het bouwen van het huis binnen de door de wet gestelde termijn een grondvoorwaarde is tot het bekomen van de vermindering der registratierechten; dat deze grondvoorwaarde niet kan opgeheven worden door gevallen van heirkraft; dat deze enkel en

alleen de verplichte voorwaarde van het bewonen van het woonhuis binnen de gestelde termijn kunnen opheffen ;

b) *In feite :*

dat de feiten en omstandigheden door eiser ingeroepen niet als een geval van heirkraft, in wettelijke zin, kunnen aangenomen worden ;

In rechte :

A. Overwegende dat het onderscheid, door verweerder gemaakt betreffende de aanneembaarheid van gevallen van heirkraft, geen steun vindt in voormelde wetsbepalingen; dat deze thesis van verweerder aan de wetsbepaling toevoegt die er niet in te vinden zijn, en de voorwaarden door de wet gesteld tot bekomen van vermindering der registratierechten op gans willekeurige wijze beperkt, door een onderscheid te maken dat de wet niet bevat ;

Overwegende, immers, dat artikel 57, dat rechtenvermindering toestaat op de aankoop van een bouwterrein, het bouwen van een woonhuis zelfs niet uitdrukkelijk als voorwaarde stelt tot het bekomen der vermindering, maar uitsluitend vereist dat het aangekochte terrein bestemd weze tot het bouwen van een bescheiden woning, hetgeen ter zake niet betwistbaar is, noch betwist wordt ;

Overwegende dat artikels 55 en 56 ook niet voorschrijven dat het kadastraal uittreksel van het aangekochte bouwperceel met het er op gebouwde huis moet voorgelegd worden binnen de drie jaar na de aankoop;

Overwegende dat, zo het bewonen van het woonhuis binnen de gestelde termijn het bouwen ervan binnen dezelfde termijn noodzakelijkerwijze behelst, hieruit nochtans, met een logisch verantwoorde redenering, niet kan afgeleid worden dat de mogelijke verlenging van de termijn in geval van heirkraften door de wet niet zou toegestaan zijn voor de impliciete voorwaarde van bouwen, daar waar nochtans zij toegestaan is voor de uitdrukkelijk gestelde voorwaarde van bewoning;

Overwegende dat de rechtenvermindering hoognaamd niet wordt verkregen door het bouwen van de bescheiden woning; dat deze stelling van verweerder uit het oog verliest dat de registratierechten geheven worden op akten, in de zin van instrumentum der rechtshandeling, en niet op feiten of handelingen (artikel 1 codex der registratierechten; Genin, artikels 162 en 163); de verminderde registratierechten worden door artikel 57 voorzien op de aankoop van het bouwterrein, onder de opschortende voorwaarde vermeld in artikel 60;

B. Overwegende dat verweerder verder voor zijn thesis, die zoals betoogd, indruist tegen de tekst der fiscale wet, te vergeefs steun zoekt in de algemene rechtsopvattingen;

Overwegende, immers, dat, in zake fiscaal recht, de beginselen van het burgerlijk recht dienen toegepast in zoverre de fiscale wetgeving er niet van afwijkt;

Overwegende dat aldus verweerder ten onrechte aanvoert dat door overmacht een verbintenis kan te niet gaan maar geen recht kan verworven worden;

Overwegende, immers, dat deze redenering het correlatief karakter miskent van het begrip « recht » hetwelk noodzakelijkerwijze het begrip oproept van « verbintenis » bij de wederpartij der rechtsverhouding, en omgekeerd; dat met dergelijke verkeerde redenering men met één pennetrek gans het kapitel III van Titel II, boek I van het burgerlijk wetboek doorhalen

kan, onder voorwendsel dat van al wat de wet zegt over de verbintenissen er niets in de wet te vinden is betreffende de er mede correlatieve rechten;

Overwegende dat artikels 57 en 58 van het wetboek van registratierechten voor de er in vermelde kopers een recht op teruggave toekent, onder de opschortende voorwaarde van bewoning van het woonhuis binnen de drie jaar na de aankoop gesteld in artikel 60; dat dit voorwaardelijk recht als tegenstelling heeft de verbintenis tot teruggave der te veel geïnde rechten, onder de ontbindende voorwaarde van het niet bewonen van het woonhuis binnen de gestelde tijd;

Overwegende dat wanneer de opschortende voorwaarde van bewoning van de bescheiden woning vervuld wordt, het recht op toepassing der verminderde registratierechten op de akte aankoop van het bouwterrein, voorzien bij artikel 57, ontstaat met terugwerkende kracht tot de datum der heffing van de rechten (artikel 1174 B.W.; De Page, deel I, n^{rs} 153 en 164);

dat het recht op « teruggaaf » van het te veel geïnde, voorzien bij artikel 60, met zelfde terugwerkende kracht ontstaat op zelfde datum; dat dit recht dus hoognaamd niet ontstaat door en op het ogenblik van het bouwen van het woonhuis, zoals verweerder voorhoudt; dat artikel 10, lid 3, technisch juridisch juist beschouwd, dus met reden spreekt van « behouden » in geval van vervulling der gestelde voorwaarde, van het recht van vermindering dat retroactief ontstond en bleef bestaan vanaf de datum der heffing der registratierechten, en artikel 60, lid 2 eveneens met reden de bewoordingen « de vermindering blijft verworven » gebruikt;

Overwegende dat, bij rechten onder opschortende voorwaarde, de verjaringstermijn der rechtsvordering vanzelfsprekend eerst aanvang neemt op de datum waarop de rechtsvordering kan ingesteld worden, hetzij op het ogenblik dat de opschortende voorwaarde vervuld is (artikel 2257 B.W.; De Page, deel I, n° 159, 1°; artikel 215 W.B. der registratierechten);

dat zulks echter niets verandert aan de juridische aard der rechtsverhouding, noch aan de retroactieve uitwerking der vervulde voorwaarde; immers, het « recht » mag niet verward worden, noch vereenzelvigd, met de eruit voortspruitende « rechtsvordering », en ontstaat niet noodzakelijkerwijze op hetzelfde ogenblik, b.v. in alle gevallen van rechten met terugwerkende kracht;

Overwegende dat verweerder even onjuist juridisch redeneert waar hij gewaagt van een aan eiser onder potestatieve voorwaarde opgelegde verbintenis van bouwen en bewonen;

Overwegende, immers, dat, zoals hierboven betoogd, door voormelde wetsbepalingen aan eiser een recht wordt toegekend, en geen verbintenis, namelijk het recht op verminderde registratierechten, en aan verweerder de correlatieve verbintenis tot teruggave van de voorlopig te veel geheven rechten wordt opgelegd; dat het bouwen en bewonen van het woonhuis, juridisch juist beschouwd, geen verbintenis is voor eiser, maar een opschortende voorwaarde van zijn recht op vermindering der definitief verschuldigde registratierechten; dat dit recht van eiser op teruggave, op een louter potestatieve voorwaarde, of, anders uitgedrukt, de verbintenis tot de teruggave aan verweerder, onder louter potestatieve voorwaarde vanwege de schuldeiser deze verbintenis, volstrekt geldig is (De Page, deel I, n° 155, derde laatste lid);

Overwegende ten slotte, dat artikel 60 overmacht aanneemt voor de koper van een kleine landeigendom die het gekochte goed niet kan uitbaten binnen de ge-

stelde tijd, door heirkraft, dat er geen enkel reden in de wet voorhanden is om dit zelfde geval van heirkraft in aanmerking te nemen voor hem, en het niet te doen voor de koper van een te bouwen bescheiden woning.

Overwegende dat de toestand die ontstaat bij gebeurlijk overlijden van de rechthebbende op teruggaaf eveneens niets verandert aan de wederzijdse rechten en verbintenissen ter zake; immers, zijn conditionele rechten gaan over op zijn erfgenamen (artikel 1179 B.W.; De Page, deel I, n° 160, 2°);

dat de beschouwingen van verweerder desbetreffende de eveneens zijn stelling niet staven kunnen;

Overwegende dat ook dient aangenomen te worden dat de vermindering der registratierechten dient behouden te blijven indien de laattijdigheid van de bewoning (of de laattijdigheid van bouwen, die ten slotte een laattijdigheid van bewoning meebrengt) te wijten is aan een geval van heirkraft (vgl. R.P.D.B., V° « Enregistrement », n° 1549 en Gothot « Cours de droit d'enregistrement », uitgave 1931, blz. 237, n° 3) waar artikel 30 der vroegere wet van 11 oktober 1919 uitgelegd wordt, dat eveneens het behoud van het recht op vermindering verleende onder voorwaarde het woonhuis te bewonen binnen de gestelde termijn, behoudens geval van heirkraft, en waar evenmin de verplichting tot bouwen uitdrukkelijk werd vermeld, dus gelijklopende wetsbepaling als deze nu in voege;

In feite :

Overwegende dat, ter zake als geval van heirkraft dient beschouwd elke gebeurtenis, onafhankelijk van de wil van de tot vervulling der opschortende voorwaarde gehouden rechthebbende, en die door hem niet kon voorzien of vermeden worden;

Overwegende dat eiser zijn aanvraag om bouwvergunning met bekwaame spoed en ten gepaste tijde heeft ingediend; dat hij onbetwistbaar het volle recht had zich niet neer te leggen bij de aanvankelijke verwerping der door hem ingediende plans, vermits de diensten van stedenbouw de redelijkheid van zijn aandringen op goedkeuring dezer plans uiteindelijk heeft erkend;

Overwegende dat niets ter zake bewijst dat de zo laattijdige goedkeuring der bouwplannen zou te wijten zijn aan de handelwijze van eiser; dat, desbetreffende, aan eiser niet kan ten laste gelegd worden dat hij de diensten van stedenbouw niet heeft geraadpleegd betreffende zijn bouwplannen vooraleer dit bouwperceel aan te kopen; immers, geen enkele wetsbepaling voorziet dergelijke verplichting;

Overwegende dat eiser ook niet kon voorzien of diende te voorzien dat het bestuur van stedenbouw vier jaar tijd zou nodig hebben om die bouwplannen goed te keuren en de bouwvergunning te verlenen;

Overwegende dat deze abnormale laattijdigheid der verleende bouwvergunning derhalve onbetwistbaar als een daad van de overheid dient beschouwd, die voor de enkeling een geval van heirkraft stelt;

Om deze redenen :

Verklaren de eis gegrond;

Verwijzen verweerder aan eiser te betalen, uit voor-
noemden hoofde, de som van 1.500 frank, met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-
tegenstaande alle voorziening en zonder borgstelling.

BOEKBESPREKING

Robert Redslob : Alma Mater. — Editions Berger-Levrault, Paris. — 1958. — 302 p.

Wie zich interesseert voor de wetenschappelijke studie van het recht en het juridisch onderwijs aan de universiteiten zal met een intense belangstelling kennis nemen van het boek dat zopas werd gepubliceerd door Prof. Robert Redslob, oud-deken van de rechtsfaculteit der universiteit van Straatsburg, waarin de auteur zijn herinneringen heeft neergeschreven aan zijn studententijd en zijn professoraat aan Duitse universiteiten.

Prof. Redslob is een zeer gekende autoriteit op het gebied van het staatsrecht en hij schreef verschillende werken van hoogstaande faam, zowel in de Duitse als in de Franse taal. Van deze werken wil ik hier enkel noemen : « Die Staatstheorien der französischen Nationalversammlung von 1789 » (1912); « Abhängige Länder » (1914), « Das Problem des Völkerrechts » (1917), « Le régime parlementaire » (1924).

De herinneringen van Prof. Redslob zijn zo merkwaardig omdat zij niet enkel de groei van zijn wetenschappelijk denken weergeven en de wederwaardigheden van zijn professorale loopbaan, maar vooral omdat zij het leven schetsen van een geleerde uit de Elzas, van huize uit opgevoed in het Frans, doch gevormd in de Duitse universiteit van Straatsburg in de periode vóór 1914.

Heel het drama van de Franssprekende Elzassers onder Duits bewind komt hier op pregnante wijze tot uiting.

Robert Redslob was de zoon van een Frans predikant gevestigd te Straatsburg; in de huiselijke kring was zijn opvoeding volkomen Frans, terwijl zowel in het middelbaar onderwijs als aan de universiteit alles volkomen Duits was. Hij was nu een van degenen in de Elzas die steeds terdege aan de Franse cultuur gehecht zijn gebleven en hij heeft zich nooit kunnen thuis voelen in het volledig anders geaard Duits leven. Heel de tragedie van zijn jeugd, uiteengerukt door de invloed van deze twee verschillende culturen, wordt door de auteur in dit boek beschreven met een weelde van pikante details, die er ene zeer spannende lectuur van pikante details, die er een zeer spannende lectuur Redslob zijn studiejaren beschrijft aan de keizerlijke universiteit van Straatsburg, waar hij zich liet inschrijven in het jaar 1900.

Het is bekend hoe de Duitsers na 1870 een sterke invloed in het rijksland Elzas-Lotharingen hebben willen uitoefenen door de allereerste wetenschappelijke krachten aan te stellen als hoogleraren aan de universiteit te Straatsburg en het is een genot in het boek van Redslob ingelicht te worden over het onderwijs dat verstrekt werd door wetenschappelijke sommititeiten als Paul Laband, Paul Lenel en dergelijke wereldberoemde geleerden. Zij worden door de auteur niet enkel in de uitoefening van hun professorale functie beschreven, doch ook al de kleine eigenaardigheden van hun persoonlijkheid worden in het licht gesteld en waar de auteur zich vooral interesseerde aan het staatsrecht wordt door hem van iemand als Laband een portret getekend dat zeer afwijkt van hetgeen men zich van deze geleerde voorstelt.

Heel de methode, die in de Duitse universiteit in het algemeen werd toegepast, wordt uitvoerig door Redslob weergegeven, met haar onbepaalde wetenschappelijke vrijheid voor de professoren, maar toch steeds met de zeer sterke staatsdwang die zich op allerlei ander gebied in het universitair leven deed gelden.

Na zijn studiën aan de universiteit te Straatsburg heeft de auteur ook nog gestudeerd te Berlijn, waar ook enkele van de grootste geleerden uit die tijd doceerden en wij worden ingewijd in de methode die in de lessen wordt gehuldigd door grootmeesters als Otto von Gierke, Franz von Liszt, Brünner, Kohler en de economen Wagner en Schmoller. Ook de persoonlijkheid van filosofen als Paulsen en Dilthey wordt ons voorgesteld. En naast de gegevens betreffende hun onderwijs vernemen wij telkens een reeks details over hun persoonlijk leven.

Te Berlijn voelde Redslob zich ten zeerste beklemd, niettegenstaande het hoogstaande cultuurleven dat er heerste. De Pruisische geest die er tot uiting kwam werkte neerdrukkend op de jonge Elzasser van Franse cultuur en zijn verblijf aan de Duitse universiteiten heeft hem, meer nog dan zijn Franse opvoeding in de familiekring, een enthousiast aanhanger van de Franse geest gemaakt.

Na zijn studiën te Berlijn is Redslob de eerste Franstalige Elzasser geweest die als privaatsdocent aangesteld is geworden aan de universiteit te Straatsburg. Niettegenstaande de vriendelijkheid die de Duitse professoren hem betuigden voelde hij zich in hun midden als een vreemd element en dagelijks doen er zich wrijvingen voor tussen zijn innerlijk leven en de uitoefening van zijn functie.

Het was de bedoeling van de Duitse machthebbers te dien tijde de Franse elite uit de Elzas tot zich te trekken en aan deze bedoeling en mede aan de sympathie van Paul Laband was de aanstelling van Redslob als privaatsdocent toe te schrijven.

Op alle gebied doet zich het groot onderscheid gelden tussen deze Fransvoelende geleerde en zijn Duitse collega's en Redslob voelt zich ten slotte ontworteld en ongelukkig.

De toestand was nu dusdanig dat de auteur, die carrière wilde maken in het hoger onderwijs, wel moest trachten aan een Duitse universiteit als hoogleraar te worden benoemd. In verband hiermede worden wij ingewijd in het mechanisme dat de aanstellingen in het professorenkorps beheerste, met alle intrigues die ermee gepaard gaan, maar ook met de zeer grote zorg die door de overheid wordt besteed om de beste krachten op de meest vooraanstaande leerstoelen te benoemen.

In 1912 publiceerde Redslob zijn werk over « Die Staatstheorien der französischen Nationalversammlung von 1789 », dat blijkt gaf van zijn grote belangstelling voor de ontwikkeling der vrijheidsgedachte in het Franse vaderland, maar dat toch in Duitsland zeer werd opgemerkt, zodat de auteur een verzoek ontving om als hoogleraar benoemd te worden aan de universiteit te Rostock. Hij aanvaardde deze benoeming, daar het onvermijdelijk was in Duitsland een hoogleraarscarrière in kleine universiteiten te beginnen om dan nadien in meer belangrijke centra aangesteld te kunnen worden.

In Rostock bevond de auteur zich volledig in een Duits feodaal milieu. De universiteit hing rechtstreeks af van de Groothertog van Mecklenburg en heel de atmosfeer was er beheerst door de verering der monarchie. Het was nog het middeleeuws regime van het overwicht van het grondbezit dat alles domineerde en het is spannend om lezen hoe in de jaren vóór 1914 Redslob met zijn familie geleefd heeft in dit traditioneel Duits milieu, waarin hij zich zo vreemd voelde. Dit belette natuurlijk niet een zeer correcte omgang met de andere professoren tussen dewelke er zich zeer hoogstaande mensen bevonden, doch de slotsom van de ondervinding, welke Redslob in dit midden heeft opge-

daan, doet hem schrijven op blz. 166 van zijn boek, dat ondanks alles hij tot de overtuiging is gekomen dat in dit land en bij dit volk ook heden de monarchistische idee niet kan uitgestorven zijn. De hoogleraren hadden te Rostock een reusachtig prestige. In de sociale hiërarchie kwamen zij onmiddellijk na de prins. Doch wanneer er ook in hun midden een zeer grote vrijheid heerste op het gebied van de wetenschap en ook van het geloof was er alle politieke vrijheid volkomen uitgesloten.

Redslob heeft te Rostock hard gewerkt. Hij is van oordeel dat enkel kleine steden geschikt zijn om werkelijk als universitair milieu te dienen. Zijn wetenschappelijk werk liet echter steeds zijn voorliefde doorschemeren voor zijn geboorteland Elzas en voor de Franse cultuur. En vandaar zijn grote belangstelling voor het vergelijkend staatsrecht dat zich uit in een boek zoals « Abhängige Länder » waarin de toestand van het rijksländ Elzas-Lotharingen vergeleken wordt met andere afhankelijke landen, zoals deze van het toenmalig Oostenrijk-Hongarië. Steeds is het heimwee naar de Franse cultuur overheersend gebleven bij Redslob. De oorlogsjaren 1914-1918 tijdens dewelke het Duits nationalisme in een midden zoals dat der universiteit van Rostock op de spits werd gedreven, waren voor Redslob uiterst pijnlijk en te midden van zijn Duitse collega's stond hij alleen met zijn groot verlangen naar een Franse overwinning. Dit gevoel dreef hem ertoe vóór het einde van de oorlog Rostock te ontvluchten tot hij eindelijk na de overwinning der verbondenen aangesteld kon worden als hoogleraar in het staatsrecht aan de universiteit te Straatsburg, waar hij uiteindelijk de plaats inneemt van zijn leermeester Paul Laband.

Deze korte samenvatting geeft slechts een zeer schrale idee van de zeer interessante wetenswaardigheden die in dit boek vermeld worden, waar voortdurend de kleine kanten van het leven gepaard gaan met de hoogste doelstellingen van de wetenschap.

In de conclusie van zijn boek stelt Redslob zich de vraag, — die ook voor de Vlamingen van zoveel belang is, — of het mogelijk kan zijn twee culturen te assimileren. Misschien wel, zegt hij, voor enkele uitzonderlijke gevallen. Doch er kan in algemene zin niet bevestigend op geantwoord worden : « les tout à fait grands hommes ont été d'une seule trempe nationale et ont personifié un seul peuple dans le tréfonds de son génie ».

De dubbele cultuur is ten slotte een illusie ; de auteur noemt het een « acheminement vers cette médiocrité qui résulte d'un double effort inhibé de part et d'autre parce que double et se contrecarrant de ce fait ».

Moge misschien het geval van Prof. Redslob persoonlijk, die een hoogstaand wetenschapsmens geweest is zowel in de Duitse als in de Franse cultuur, een van de zeldzame uitzonderingen zijn, het lijdt geen twijfel dat in ons land, waar de tragische problemen der dubbele cultuur zich dagelijks stellen, het leven van Redslob een getuigenis is dat ook hier diepe indruk moet maken.

René Victor.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Bergh G. van den.* — Hoofdpijnen van het Nederlandse staatsrecht. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Burgerlijk* Wetboek. Met vermelding van de belangrijkste arresten. Bew. door W. A. M. Cremers, 6e herz. dr. Arnhem, S. Gouda Quint, D. Brouwer & Zoon.
- Faber D.* — Practijk der kinderbescherming. 3e dr. Neerbosch, U. M. Neerbosch.
- Fikkert's* jaarboek voor notarisambt en registratie. 1957-1958, Bew. door P. J. Derksema. Arnhem, S. Gouda Quint, D. Brouwer & Zoon.
- Roos, F. de.* — De algemene banken in Nederland. Utrecht, A. Oosthoek.
- Soest C. van en A. Meering.* — Leidraad bij de belastingstudie. Arnhem, S. Gouda Quint, D. Brouwer & Zoon.
- Tammes A. J. P.* — De internationale politiemacht. 's Gravenhage, Vereniging voor internationale rechtsorde «VIRO».
- Visser W. J.* — Eenvoudige belastingkunde. Tevens toelichting op de aangiftebiljetten inkomsten- en vermogensbelasting. 5e dr. Amsterdam, FED.
- Zonderland P.* — Arbeidsrecht en rechtspraak. Inleiding tot de jongste rechtspraak van de Hoge Raad in Arbeidsgeschillen en de nieuwe P.B.O.-rechtspraak van het College van beroep voor het bedrijfsleven. Haarlem, De Erven F. Bohn.
- Zijp L.* — De lijfrenteclausule. Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam, Wed. G. van Soest.

Engeland

- Copinger W.* — The Law of Copyright. — Sweet & M.
- Dickson G.* — Murder by Numbers. — Hale.
- Fisher J.* — The Law of Torts. — Sweet & M.
- Gibson A.* — Law and Practice in Probate. — Law Notes Lending Lib., Ltd.
- Harrison R.* — Foul Deeds Will Rise. — Long.
- Henry J.* — Who in Goal. — Four Square Bks.
- Higgins R.* — In the Name of the Law. — J. Long.
- Kemp D. & M. S.* — The Quantum of Damages : 2nd Cum. Suppl. — Sweet & M.
- Magnus S. W. & F. E. Price* — Annotated Housing Act. — Knight.
- Mars W.* — The Law of Insolvency in South Africa. — Sweet & M.
- Morland N.* — Science in Crime Detection. — Hale.
- Nelson A. & H. Smith.* — Car Clouting : The Crime, the Criminal and the Police. — Blackwell Sci.
- Parry Sir D. H.* — The Changing Conception of Contracts in English Law. — Magnes P.: Oxf. Univ. P.
- Pease J. & H. Chitty.* — Law of Markets and Fairs. — C. Knight.
- Pellerin P. & J.* — The French Law of Wills. Probate. Administration and Death Duties of the Estates of English Decedents Leaving Property in France. — Stevens & Sons.
- Redlich J. & F. Hirst.* — The History of Local Government. — Macmillan.
- Russell Sir W.* — Treatise on Crimes and Misdemeanours. — Stevens & Sons.
- Samuels H.* — Industrial Law. — Pitman.
- Swift S. & F. Shaw.* — Housing Administration. — Butterworth.

Woodfall W. — The Law of Landlord and Tenant : 3rd Cum. Suppt. — Sweet & M.

Oostenrijk

- Fritzer K.* — Die Wahlgesetze. Mit erl. Bemerkungen, einschläg. Nebengesetzen, Drucksortenmustern, tabellarischen Uebersichten u. wichtigen Erkenntnissen des Verfassungsgerichtshofes. — Wien, Oesterr. Staatsdruckerei 1957-58.
- Gehrmann V.* — Allgemeine Sozialversicherung. ASCG. mit erl. Bemerkungen. Hrsg. v. Viktor Gehrmann, Arthur Rudolph, Hellmut Teschner. — Wien, Manz 1958.
- Gradauer P.* — Pontificia Universitas Gregoriana. Linz 1957. (Feichtinger).
- Heller V.* — Mietrechtliche Entscheidungen, Bd. 9. — Wien, Manz 1958.
- Latzka F.* — Das Gebührengesetz 1957. — Wien, Manz 1958.
- Pfaundler R.* — Finanzausgleichsgesetzgebung 1948/58. — Wien, Oesterr. Staatsdruckerei 1958.
- Reinhard R.* — Das neue Grundsteuerrecht. — Wien, Linde 1958.
- Seidl-Hohenveldern I.* — Praktische Fälle aus dem Völkerrecht. — Wien, Springer 1958.
- Sonn A.* — Warenzeichenrecht (Markenrecht). — Wien, Manz 1958.
- Steinwenter A.* — Recht und Kultur. — Graz, Böhlau 1958.
- Strasser R.* — Leitfaden für das arbeitsgerichtliche Verfahren. 2., verb. Aufl. — Wien, Oesterr. Gewerkschaftsbund 1952-(58).

Zwitserland

- Briner R.* — Der tatsächliche Einfluss der Bundesversammlung auf die Verfassungsgesetzgebung. — Winterthur, Keller, 1958.
- Buratti G.* — Diritto pubblico del cantone dei Grigioni. — Varese, 1st. ed. cisalpino, 1957.
- Frey H.* — Das bürgerliche Element im zürcherischen Gemeindewesen. (Schlieren, im Selbstverlag.) 1958.
- Jeanprêtre R.* — La vente à tempérament et la vente-épargne de lege ferenda. Rapport. — Basel, Helbing & Lichtenhahn 1958.
- Locher K.* — Das interkantonale Doppelbesteuerungsrecht. — Basel, Verlag für Recht und Ges.
- Manser L.* — Das Recht des Staatspersonals im Kanton St. Gallen. — Winterthur, Keller 1958.
- Michel R.* — Der Gastaufnahmevertrag nach britischem, deutschem, französischem, italienischem und schweizerischem Recht. — Zürich, Juris-Verlag 1957.
- Munz R.* — Artikel 66 des Obligationenrechts. — Zürich, Juris-Verlag 1958.
- Nägeli E.* — Das neue Bürgerrechtsgesetz vom 29. September 1952 mit Ergänzung vom 7. Dezember 1956. Zürich, Schulthess, 1958.
- Röthlin R.* — Der Grundsatz der Unteilbarkeit der Prämie im Schweizerischen Versicherungsrecht. Aarau, Keller, 1958.
- Rüegg E.* — Niederlassungsfreiheit. — Zürich, Schulthess, 1958.
- Rusconi B.* — L'action pétitoire fondée sur la possession. Etude des art. 934 et 936 du Code civil suisse. — Lausanne, Roth & Sauter, 1958.
- Stofer H.* — Der Abzahlungsvertrag de lege ferenda. Referat. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1958.

- Stofer H.* — Der Vorauszahlungsvertrag de lege ferenda. — Basel, Helbing & Lichtenhahn, 1958.
- Thalmann-Antenen H.* — Die Stellung der Frau im schweizerischen Familien- und Erbrecht. — Zürich, Schulthess, 1958.
- Ziegler A.* — Das natürliche Entscheidungsrecht des Mannes in Ehe und Familie. Ein Beitrag zur Frage der Gleichberechtigung von Mann und Frau. — Heidelberg, Kerle.

Duitsland

- Becker H.* — Kraftverkehrs - Haftpflicht - Schäden. Karlsruhe, C. F. Müller 1957.
- Berg H.* — Das Referendarexamen in der Bundesrepublik und Westberlin. Prüfungsbestimmungen u. prakt. Hinweise. — Düsseldorf, Müller-Albrechts. 1958.
- Blass H.* — Gott und die Gesetze. — Bonn, Bouvier 1958.
- Bochallli A.* — Bundesbeamtenengesetz unter Berücksichtigung des Rechts der Angestellten und Arbeiter des Bundes. — München, Beck 1958.
- Brugger K.* — Der Schutz geistigen Eigentums. — Stuttgart, Boorberg 1958.
- Capelle K.* — Handelsrecht (ohne Gesellschafts- und Seehandelsrecht). — München, Beck 1958.
- Conrad H.* — Die geistigen Grundlagen des Allgemeinen Landrechts für die preussischen Staaten von 1794. — Köln, Westdt. Verl. 1958.
- Damerow E.* — Handbuch des Versicherungsrechts der Deutschen Demokratischen Republik unter Ausschluss der Sozialversicherung. T. - 5. - Berlin, Dt. Zentralverl. 1956.
- Dresbach H.* — Die Wahrheitspflicht im Verwaltungsrecht. — Bonn, Bouvier 1958.
- Ebel W.* — Geschichte der Gesetzgebung in Deutschland. 2., erw. Aufl. — Göttingen, Schwartz 1958.
- Ehrenforth W.* — Das Recht des Wohnungswesens, der Siedlung, Landwirtschaft und Bodenreform. — München, Beck 1958.
- Ehrenforth W.* — Zweites Wohnungsbaugesetz. — Köln, Heymann 1958.
- Eisemann Fr., E. Mezger u. D. Schottelius.* — Internationale Schiedsgerichtsbarkeit in Handelssachen. — Frankfurt/M., Metzner 1958.
- Engisch K.* — Die rechtliche Bedeutung der ärztlichen Operation. — Jena, VEB G. Fischer 1958.
- Erler G. u. H. Kruse.* — Deutsches Atomenergierecht. — Göttingen, Schwartz 1958.
- Finer H.* — Der moderne Staat. — Bd. 1-3. — Stuttgart, Ring-Verl. 1957-58.
- Fraenkel E.* — Die repräsentative und die plebiszitäre Komponente im demokratischen Verfassungsstaat. — Tübingen, Mohr (Siebeck) 1958.
- Frenzel L. u. H. Weber.* — Der strafrechtliche Schutz der Persönlichkeit in der Deutschen Demokratischen Republik. — Berlin, Dt. Zentralverl. 1956.
- Glaser H.* — Rechtsprechung aus dem Bau-, Grundstücks- und Nachbarrecht. Bd. 2. — Berlin, Schweitzer, 1958.
- Görner K.* — Gericht und Rechtsprechung in der Deutschen Demokratischen Republik. — Berlin, Dt. Zentralverl. 1956.
- Graefrath B.* — Die Vereinten Nationen und die Menschenrechte. — Berlin, Dt. Zentralverl. 1956.
- Hachenburg M.* — Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. — Berlin, de Gruyter 1958.
- Hagemeyer M.* — Zum Familienrecht in der Sowjetzone. — Bonn, Bundesministerium f. Gesamttd. Fragen. 1958.
- Hamann A.* — Deutsches Wirtschaftsverfassungsrecht. — Nieuwied, Luchterhand 1958.
- Hans H.* — Das Wohnraumbewirtschaftungsgesetz. — Münster Westf. Aschendorff 1958.
- Henkel H.* — Recht und Individualität. — Berlin, de Gruyter 1958.
- Herrmann J.* — Studien zur Bodenpacht im Recht der graeco-ägyptischen Papyri. — München, Beck 1958.
- Herschel W.* — Arbeitsrecht. — Stuttgart, Kohlhammer, 1958.
- Heydt F. A. Fhr. von der.* — Völkerrecht. — Köln, Verl. f. Politik u. Wirtschaft 1958.
- Holle R.* — Kriminaldienstkunde. T. 3. — Wiesbaden, Bundeskriminalamt. 1958.
- Holthöfer H. u. K. H. Nüse.* — Das Weingesetz. Mit Erl. 2., völlig neu bearb. Aufl. nach d. Stand vom 1. März 1958. — Berlin, Heymann. 1958.
- Horster R.* — Die Reform des deutschen Gemeindesteuersystems. — Berlin, Duncker & Humblot 1958.
- Huber H.* — Staat und Verbände. — Tübingen, Mohr (Siebeck) 1958.
- Huber E.* — Selbstverwaltung der Wirtschaft. — Stuttgart, Kohlhammer 1958.
- Hueck A.* — Gesellschaftsrecht. — München, Beck 1958.
- Jauernig O.* — Das fehlerhafte Zivilurteil. — Frankfurt a. M., Klostermann 1958.
- Kemper B. u. H. Burkhardt.* — Kommentar zum Bundesrückerstattungsgesetz. — Stuttgart, Kohlhammer 1958.
- Kempf L.* — Der Haftungsgrund der unehelichen Vaterschaft. — Bielefeld, Dt. Heimat-Verl. Giesecking 1958.
- Köst E.* — Kommentar zum Mutterschutzgesetz. — Heidelberg, Verl. — Ges. Recht u. Wirtschaft 1958.
- Ksoll E.* — Schuldverhältnisse. — Düsseldorf, Müller-Albrechts 1957.
- Ksoll E.* — Strafrecht. — Düsseldorf, Müller-Albrechts 1958.
- Landmann H., Giers u. E. Proksch.* — Allgemeines Verwaltungsrecht. — Düsseldorf, Müller-Albrechts 1957.
- Lent F.* — Freiwillige Gerichtsbarkeit. — München, Beck 1958.
- Lob A. u. R. Asanger.* — Sozialgerichtliche Entscheidungen über den Zusammenhang zwischen Unfall und Erkrankung. — Stuttgart, Enke 1958.
- Luther G.* — Das italienische Jugendstrafrecht und Jugendfürsorgerecht in rechtsvergleichender Sicht. — Bonn, Röhrscheid 1958.
- Lutz J.* — Lexikon des Miet- und Wohnungsrechts. — Nieuwied, Luchterhand 1957.
- Martin L.* — Trunkenheit im Verkehr und ihre Rechtsfolgen. — Berlin, E. Schmidt 1958.
- Mayer F.* — Die Eigenständigkeit des bayerischen Verwaltungsrechts, dargestellt an Bayerns Polizeirecht. — München, Boorberg 1958.
- Meikel B.* — Grundbuchrecht. — Berlin, Schweitzer 1958.
- Meyer A.* — Strafbare Handlungen an Bord von Luftfahrzeugen und ihre Folgen. — Berlin, Heymann, 1958.

- Molitor E.* — Schuldrecht. — München, Beck 1958.
- Müller R.* — Antragsfibel für Beihilfen in Krankheitsfällen, einmalige Unterstützungen, laufende Unterstützungen, Gehaltsvorschüsse. — Bayreuth, Münch 1958.
- Nölle A.* — Polizeiliche Grundsätze und Begriffe. — Köln, Heymann 1958.
- Peter W.* — Die Entwürfe eines internationalen Abkommens über den Leistungsschutz der ausübenden Künstler, der Hersteller von Schallträgern und der Sendegesellschaften. — Baden-Baden, Verl. f. Angewandte Wissenschaften 1958.
- Petters W.* — Praktische Strafrechtsfälle mit Lösungen. — Berlin, Schweitzer 1958.
- Piller R. u. G. Hermann.* — Justizverwaltungsvorschriften. — München, Beck 1958.
- Podzun H.* — Haftung und strafrechtliche Verantwortlichkeit für Unfälle im Betrieb. — Berlin, E. Schmidt 1958.
- Pohlmann H. u. G. Hasemann.* — Strafvollstreckungsordnung. — Bielefeld, Dt. Heimat-Verl. Giesecking 1956.
- Rabel E.* — Max-Planck-Institut für Ausländisches und Internationales Privatrecht. — Berlin, de Gruyter, 1958.
- Rotberg H.* — Gesetz über Ordnungswidrigkeiten. Erl. 2. neubeorb. u. erw. Aufl. — Berlin, Vahlen 1958.
- Salzmann K. u. J. Eibl.* — Bankrecht. — München, Stutz, 1958.
- Sasse C.* — Die Constitutio Antoniniana. Eine Unters. über d. Umfang d. Bürgerrechtsverleihung auf Grund d. Papyrus Giss. 40,1. — Wiesbaden, Harrassowitz, 1958.
- Schlegel R.* — Leitfaden des Arbeitsrechts. 4., gegenüber d. 3. unveränd. Aufl. — Berlin, Dt. Zentral-verl. 1937.
- Schmidt F.* — Arbeitszeitgesetze, Jugendschutz, Mutterschutz, Ladenschluss. — Köln, Heyman 1958.
- Schmitt C.* — Verfassungsrechtliche Aufsätze aus den Jahren 1924-1954. — Berlin, Duncker & Humblot 1958.
- Schmitz R.* — Kommentar zum internationalen Steuerrecht der Bundesrepublik Deutschland. Bd. 1. 2. — Düsseldorf, Verl.-Buchhandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer 1957.
- Scholler H.* — Die Freiheit des Gewissens. — Berlin, Duncker & Humblot 1958.
- Schroeder F.* — Das Strafrecht des UdSSR de lege ferenda. — Berlin-Zehlendorf-West, Verl. f. Internationalen Kulturaustausch 1958.
- Schwarz O.* — Strafgesetzbuch mit Nebengesetzen und Verordnungen. — München, Beck 1958.
- Stiller G. u. J. Grass.* — Das Strafverfahren in der Deutschen Demokratischen Republik und seine demokratischen Prinzipien. — Berlin, Dt. Zentral-verl. 1956.
- Thiel F.* — Baurechtsammlung. — Düsseldorf, Werner 1958.
- Ule C. u. H. Arndt.* — Empfiehlt es sich, die verschiedenen Zweige der Rechtsprechung ganz oder teilweise zusammenzufassen? — Tübingen, Mohr (Siebeck) 1958.
- Weber W.* — Die Verfassung der Bundesrepublik in der bewährung. — Göttingen, Musterschmidt 1957.
- Wieking F.* — Die Entwicklung der weiblichen Kriminalpolizei in Deutschland von den Anfängen bis zur Gegenwart. — Lübeck, Verl. f. Polizeil. Fachschrifttum Schmidt-Römhild 1958.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

1 juni — 30 juni 1958.

I. Staats- en Administratief Recht.

1. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 28 februari 1958 (S. 1 juni 1958, 4505) keurt de luchtvaartovereenkomst tussen België en Oostenrijk en de bijlagen, ondertekend op 7 januari 1955 te Wenen, alsmede het akkoord tot wijziging ervan gesloten door wisseling van brieven gedagtekend Brussel 1955, goed.

2. *Steenkolenmijnen — Financiering der voorraden.* — Het K. B. van 20 mei 1958 (S. 1 juni 1958, 4520) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast van artikel 1 der wet van 5 mei 1958 tot bevordering van de financiering der voorraden van de steenkolenmijnen.

3. *Provinciale Wet.* — De wet van 24 april 1958 (S. 2-3 juni 1958, 4552) wijzigt de provinciale wet. Deze wijzigingen hebben betrekking op de wedden van gouverneur en leden van de bestendige deputatie.

4. *Onderwijs.* — Het K. B. van 28 april 1958 (S. 2-3 juni 1958, 4576) stelt de wedden en de modaliteiten tot bepaling daarvan, die tot grondslag moeten dienen voor het berekenen van de toelagen voor functies uitgeoefend in een school met beperkt leerplan, vast.

5. *Ministerie van Openbaar Onderwijs.* — De wet van 30 april 1958 (S. 4 juni 1958, 4.600) stelt de begroting van het Ministerie van Openbaar Onderwijs voor het dienstjaar 1958 vast.

6. *Kamperen.* — Het K. B. van 19 mei 1958 (S. van 4 juni 1958, 4640) wijzigt het K. B. van 23 december 1954 houdende kampeerverordening.

7. *Ministerie van Landbouw — Begroting.* — De wet van 15 april 1958 (S. 5 juni 1958, 4657) stelt de begroting van het Ministerie van Landbouw voor het dienstjaar 1958 vast.

8. *Ministerie van Binnenlandse Zaken.* — Bij K. B. van 5 mei 1958 (S. 5 juni 1958, 4668) wordt het K. B. van 10 april 1954, houdende vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken aangevuld.

9. *Gemeentelijke en Provinciale Financiën.* — Het K. B. van 22 mei 1958 (S. 5 juni 1958, 4668) stelt voor het dienstjaar 1958 de basis dotatieverhoging bedoeld bij art. 11 § 4 van de wet van 24 december 1958, betreffende de gemeentelijke en provinciale financiën vast.

10. *Diensten van de Eerste Minister.* — Bij K. B. van 25 april 1958 (S. 6 juni 1958, 4705) wordt dit van 17 december 1953 tot vaststelling van de bezoldigingschalen der bijzondere graden in de diensten van de eerste minister aangevuld.

11. *Onderwijs.* — Het K. B. van 28 april 1958 (S. 7 juni 1958, 4741) bepaalt de schalen en modaliteiten tot vaststelling der wedden die in aanmerking komen voor de berekening van de staatstoelagen aan de inrichtingen voor technisch onderwijs met volledig leerplan.

12. *Financiën*. — Het K. B. van 30 april 1958 (S. 7 juni 1958, 1747) stelt de modaliteiten vast tot aanwending van het reservefonds aangelegd bij de Nationale Bank van België door middel van de buitengewone conjunctuurtaks, geheven krachtens de wet van 12-3-1957.

13. *Landbouw — Visstand*. — Het K. B. van 7 mei 1958 (S. 8 juni 1958, 4784) stelt de maatregelen vast om de visstand, de schaal- en weekdierenstand te beschermen.

14. *Financiën*. — Bij K. B. van 22 mei 1958 (S. 8 juni 1958, 4789) worden de modaliteiten bepaald tot omruiling van de obligaties der lotenlening van 1933.

15. *Financiën*. — Het M. B. van 22 mei 1958 (S. 8 juni 1958, 4792) regelt de omruiling der obligaties van de lotenlening van 1933.

16. *Scheepvaart*. — Het K. B. van 17 maart 1958 (S. 8 juni 1958, 4797) bepaalt de maatregelen tot tenuitvoerlegging der wet van 25 augustus 1920 op de veiligheid der schepen.

17. *Ministerie van Openbare Werken*. — Het K. B. van 28 mei 1958 (S. 8 juni 1958, 4798) wijzigt het K. B. van 23 december 1955 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw, sector Openbare Werken.

18. *Nationale Kas voor Beroepskrediet*. — Bij K. B. van 30 mei 1958 (S. 12 juni 1958, 4894) wordt de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet verhoogd.

19. *Ministerie van Justitie*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 12 juni 1958, 4895) wijzigt het kader van het hoofdbestuur van het Ministerie van Justitie.

20. *Ministerie van Koloniën*. — Bij K. B. van 9 april 1958 (S. 13 juni 1958, 4912) wordt dit van 10 juli 1955, houdende vaststelling van de schalen voor de bijzondere graden voor het Ministerie van Koloniën, aangevuld.

21. *Ministerie van Koloniën*. — Het K. B. van 24 april 1958 (S. 13 juni 1958, 4912) wijzigt het organiek kader van het Ministerie van koloniën.

22. *Landbouw*. — Het M. B. van 1 juni 1958 (S. 13 juni 1958, 4916) stelt het bedrag der premieën vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

23. *Economische Zaken — Prijsregeling*. — Het M. B. van 5 juni 1958 (S. 14 juni 1958, 4956) reglementeert de prijs der penicilline.

24. *Internationale Overeenkomst*. — Bij de wet van 18 april 1958 (S. 15 juni 1958, 4974) wordt de overeenkomst tot herziening en verlenging van de Internationale tarweovereenkomst gesloten te Londen op 25 april 1956, goedgekeurd.

25. *Diensten van de Eerste Minister*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 16-17 juni 1958, 5030) regelt de mobiliteit der wedden van het personeel der Ministeries.

26. *Staatspersoneel*. — Het K. B. van 21 mei 1958 (S. 16-17 juni 1958, 5031) wijzigt het Regentsbesluit van 16 maart 1954 houdende toekenning van een haardtoelage of een standplaatstoelage aan zekere categorieën van het door de Staat bezoldigd personeel gewijzigd door het K. B. van 16 februari 1953.

27. *Staatspersoneel*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 16-17 juni 1958, 5032) wijzigt het regentsbesluit van 12 april 1950 waarbij de toekenning van de toelagen voor de uitoefening van hogere functies wordt geregeld.

28. *Nationale Maatschappij voor de kleine Landeigendommen*. — Het K. B. van 5 april 1958 (S. 16-17 juni 1958, 5035) wijzigt het K. B. van 27 februari 1935 houdende oprichting van een nationale maatschappij van de kleine landeigendommen.

29. *Huisvesting*. — Het K. B. van 6 juni 1958 (S. 16-17 juni 1958, 5046) stelt de gewestelijke comité's voor huisvesting in.

30. *Ministerie van Landsverdediging*. — Het K. B. van 6 juni 1958 (S. 18 juni 1958, 5078) wijzigt het K. B. van 16 maart 1954 houdende vaststelling van de schalen voor de bijzondere graden bij het Ministerie van Landsverdediging.

31. *Grenswijziging*. — De wet van 30 april 1958 (S. 19 juni 1958, 5095) wijzigt de grenzen tussen de gemeenten Eggewaarts - Kapellen en Steenkerke.

32. *Internationale Overeenkomst*. — In het Staatsblad van 19 juni 1958 (5103) verscheen de tekst van het akkoord in zake ziekengeld, moederschaps- en overlijdensverzekering, verzekering voor geneeskundige verzorging en invaliditeitsverzekering in uitvoering van het op 29 augustus 1947 te 's Gravenhage ondertekende verdrag tussen België en Nederland betreffende de toepassing der wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering.

33. *Internationale Overeenkomst*. — In het Staatsblad van 19 juni 1958 (5111) verscheen de tekst van het akkoord in zake gezinsvergoedingen en geboortegeld in uitvoering van het tussen België en Nederland gesloten verdrag betreffende de toepassing der wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering.

34. *Medisch Pharmaceutische cumulatie*. — Bij de wet van 12 april 1958 (S. 20 juni 1958, 5134) wordt de medisch pharmaceutische cumulatie gereguleerd. Krachtens deze wet is de gelijktijdige uitoefening van de geneeskunde en van de artsenijsbereidkunde verboden zelfs aan de houders van diploma's die het recht verlenen elk dezer beroepen uit te oefenen.

Elk door een geneesheer gehouden depot van geneesmiddelen wordt binnen de 2 jaar na de afkondiging van deze wet afgeschaft.

Van dit verbod mag echter in bepaalde gevallen worden afgeweken.

35. *Medisch pharmaceutische cumulatie*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 20 juni 1958, 5137) stelt de uitvoeringsmaatregelen vast der wet van 12 april 1958 betreffende de medische pharmaceutische cumulatie.

36. *Landbouw*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 21 juni 1958, 5167) wijzigt het K. B. van 12 januari 1952 betreffende de toelagen voor de verbetering der geiten- en schapenrassen.

37. *Nationale Maatschappij voor Huisvesting*. — Bij K. B. van 14 juni (S. 21 juni 1958, 5172) wordt de Nationale Maatschappij voor Huisvesting ertoe gemachtigd onder Staatswaarborg een lening van 500 miljoen frank aan te gaan.

38. *Nationale Kas voor Beroepskrediet*. — Bij K. B. van 7 juli 1958 (S. 21 juni 1958, 5172) wordt de grens der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet verhoogd.

39. *Verkeerswezen — Koopvaardij — Zeevisserij*. — Bij K. B. van 21 mei 1958 (S. 21 juni 1958, 5175) worden de voorwaarden en modaliteiten waaronder diploma's, brevetten, certificaten en vergunningen in de koopvaardij, de zeevisserij en de pleziervaart worden uitgereikt bepaald.

Dit K. B. omvat 68 artikelen.

40. *Onderwijs*. — Het K. B. van 28 mei 1958 (S. 25 juni 1958, 5298) stelt de regelen vast in zake overgang van het lager secundair technisch onderwijs naar het middelbaar onderwijs.

41. *Verkeerswezen — Post*. — Bij K. B. van 25 april 1958 (S. 25 juni 1958, 5303) wordt het K. B. van 26 december 1956 aangevuld.

Het wijzigt tevens de diensten van de lichting der brievenbussen en van de verzending der briefwisseling op zon- en wettelijke feestdagen.

42. *Jacht*. — Het M. B. van 23 juni 1958 (S. van 27 juni 1958, 5343) stelt de tijdstippen der opening en sluiting van de jacht met het geweer op reebokken voor het jaar 1958 vast.

43. *Jacht*. — Het M. B. van 23 juni 1958 (S. 27 juni 1958, 5343) stelt de tijdstippen der opening en sluiting van de jacht op waterwild voor het jaar 1958 vast.

44. *Ministerie van Verkeerswezen*. — Het K. B. van 15 april 1958 (S. 27 juni 1958, 5344) stelt, wat betreft het Bestuur van het Zeewezen, de functies vast, waaraan vrije huisvesting is verbonden.

45. *Oorlogsschade*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 27 juni 1958, 5348) stelt in zake oorlogsschade aan boten de integrale vergoedingscoëfficiënt toepasselijk op heel het rijk voor de periode van 1 april tot 30 juni 1958 vast op 5,90.

46. *Grenswijziging*. — De wet van 30 april 1958 (S. 23-24 juni 1958, 5262) wijzigt de grenzen tussen de gemeenten Charleroi en Marcinelle.

47. *Landbouw*. — Het K. B. van 26 mei 1958 (S. 23-24 juni 1958, 5264) wijzigt het Regentsbesluit van 30 januari 1946 houdende algemeen reglement op de verbetering der paardenrassen.

48. *Economische Zaken*. — Bij M. B. van 22 mei 1958 (S. 23-24 juni 1958, 5266) worden de bepalingen aangevuld van het M. B. van 23 januari tot regeling van de uitvoering van het K. B. van 30 maart 1936 houdende reglementering van de afgifte van oorsprong-attesten.

49. *Zeevaartonderwijs*. — Het K. B. van 30 mei 1958 (S. 28 juni 1958, 5364) rangschikt de in de inrichtingen voor zeevaart onderwijs gegeven soort van onderwijs

en van zekere getuigschriften, diploma's en brevetten voor de zeevaart.

50. *Internationaal gerechtshof*. — Bij de wet van 18 april 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5382) wordt de koning ertoe gemachtigd de verplichte rechtsmacht van het Internationaal gerechtshof te aanvaarden.

51. *Landbouw*. — Het K. B. van 31 mei 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5387) stelt de maatregelen vast tot verbetering van de pluimvee- en konijnenrassen.

52. *Verkeerswezen — Post*. — Het K. B. van 27 mei 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5394) regelt het thuisbestellen van correspondentie door de post.

53. *Wegverkeer*. — Bij K. B. van 4 juni 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5396) wordt het K. B. van 8 april 1954 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer aangevuld en gewijzigd.

Dit K. B. omvat 62 artikelen.

54. *Ministerie van Openbare Werken*. — Het K. B. van 29 mei 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5411) stelt een commissie van advies bij het waterbouwkundig laboratorium van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw in.

55. *Verkeer — Autosnelwegen*. — Het K. B. van 4 juni 1958 (S. 29-30 juni 1958, 5412) treft maatregelen betreffende de vrije stroken langs de autosnelwegen.

II. Rechterlijke inrichting.

56. *Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper*. — Het K. B. van 30 april 1958 (S. 14 juni 1958, 4950) stelt het dienstreglement vast der Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper.

III. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

57. *Mijnwerkers — Maatschappelijke Zekerheid*. — De wet van 28 april 1958 (S. 23 juni 1958, 4553) wijzigt het wetsbesluit van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en de ermede gelijkgestelden alsmede de wetten betreffende het jaarlijks verlof der loonarbeiders gecoördineerd op 9 maart 1951.

58. *Mijnwerkers — Nationaal pensioenfonds*. — Het K. B. van 28 mei 1958 (S. 2-3 juni 1958, 4557) stelt het statuut vast van het Nationaal pensioenfonds voor mijnwerkers.

59. *Mijnwerkers — Nationaal Pensioenfonds*. — Het K. B. van 25 mei 1958 (S. 23 juni 1958, 4561) stelt het statuut van het Nationaal Pensioenfonds van mijnwerkers in zake inrichting van de rust- en weduwentpensioenregeling vast.

60. *Rust- en Overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden*. — Het K. B. van 28 april 1958 (S. 5 juni 1958, 4670) stelt de maatregelen en modaliteiten vast tot uitvoering van artikel 20 der wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, en van artikel 25 der wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

61. *Kinderbijslag*. — Het M. B. van 15 mei 1958 (S. 6 juni 1958, 4712) richt in de schoot van de Rijks-

dienst voor samenordening der gezinsvergoedingen een bestendig bureau op voor de contrôle der instellingen belast met de toepassing van de wetgeving betreffende de kinderbijslag en der personen die aan deze wetgeving onderworpen zijn of er door worden begunstigd.

62. *Rust- en Overlevingspensioen voor arbeiders.* — De wet van 10 mei 1958 (S. 7 juni 1958, 4734) wijzigt de wetgeving betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders.

63. *Kinderbijslag voor loonarbeiders.* — Het M. B. van 26 mei 1958 (S. 7 juni 1958, 4739) stelt de dagen der werkloosheid vast, die in het stelsel van de kinderbijslag van loonarbeiders met werkelijk volbrachte arbeidsdagen worden gelijkgesteld om redenen van burgerlijke stand, van burgerschap of syndicale verplichtingen.

64. *Kinderbijslag van loonarbeiders.* — Het M. B. van 26 mei 1958 (S. 9-10 juni 1958, 4814) stelt de uitvoeringsmodaliteiten vast der wet van 2 mei 1958 tot wijziging van artikel 62 2° lid der gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

65. *Solidariteits- en waarborgfonds.* — Het K. B. van 15 april 1958 (S. 13 juni 1958, 4913) wijzigt het K. B. van 30 oktober 1956 tot regeling van de werkwijze van het solidariteits- en waarborgfonds.

66. *Ouderdomspensioen der zelfstandigen.* — Het K. B. van 15 april 1958 (S. 13 juni 1958, 4914) wijzigt het K. B. van 29 november 1955 houdende algemene verordening betreffende het ouderdomspensioen der zelfstandigen.

67. *Arbeidsbescherming.* — Het K. B. van 8 april 1958 (S. 15 juni 1958, 4993) vult het algemeen reglement aan voor de arbeidsbescherming betreffende de recipiënten voor samengeperst, vloeibaar gemaakt of opgelost gas.

68. *Arbeidsbescherming.* — Bij K. B. van 15 april '58 (S. 15 juni 1958, 4994) worden de artikelen 240, 241, 243, 249 en 251 van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming gewijzigd en aangevuld.

69. *Hulp- en Voorzorgskas voor Zeelieden.* — Het K. B. van 19 maart 1958 (S. 19 juni 1958, 5099) wijzigt het K. B. van 24 oktober 1936 houdende wijziging en samenordening der statuten van de hulp- en voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische Vlag.

70. *Grootwarenhuizen - Arbeidsduur.* — Het K. B. van 25 maart 1958 (S. 19 juni 1958, 5100) stelt de duur van de werkelijke arbeid der werknemers te werk gesteld in sommige diensten der grootwarenhuizen vast.

61. *Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.* — Het K. B. van 6 mei 1958 (S. 20 juni 1958, 5139) wijzigt het Regentsbesluit van 26 mei 1945 betreffende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid.

72. *Gemeenschapelijke kas voor de koopvaardij.* — Het M. B. van 19 mei 1958 (S. 22 juni 1958, 5233) stelt de bijkomende bijdragen die door de reders verschuldigd zijn aan de Gemeenschappelijke Kas voor de Koopvaardij vast.

73. *Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.* — Bij de M.B.-en van 16 en 28 april 1958 (S. 23 juni 1958, 5290 — 5291) wordt het M. B. van 22 september 1955 tot uitvoering van het organiek K. B. van de ziekte en invaliditeitsverzekering en de bilaterale en multilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid waar zij de ziekte- en invaliditeitsverzekering beogen, gewijzigd.

74. *Arbeidsbescherming.* — Het K. B. van 15 april 1958 (S. 25 juni 1958, 5292) wijzigt het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming wat de hefwerktuigen aangaat.

75. *Arbeidsbescherming.* — Het K. B. van 21 april 1958 (S. 26 juni 1958, 5314) wijzigt titel I hoofdstuk II alsmede titel III, hoofdstuk II, hoofdstuk IX, § 1 van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.

76. *Kinderbijslag.* — Het K. B. van 23 april 1958 (S. 26 juni 1958, 5316) wijzigt het K. B. van 15 maart 1952 betreffende de wijze van berekening der bijdrage en de kinderbijslag der arbeiders aangesloten bij de bijzondere compensatiekas voor kinderbijslag ten voordele van de thuiswerkers alsmede van handelsreizigers en handelsvertegenwoordigers in dienst van verschillende werkgevers.

77. *Ambachten en Neringen.* — *Beroepsopleiding.* — Het M. B. van 30 mei 1958 (S. 28 juni 1958, 5358) bepaalt het kader van het secretariaat en de inspectiedienst bij het Hoog Comité voor beroepsopleiding en beroepsvolmaking in de ambachten en neringen, alsmede de aanwervingsvoorwaarden en bezoldigingen van de leden van het personeel.

VI. Fiscaal Recht.

78. *Overdrachtstaksen bij invoer.* — Het K. B. van 27 mei 1958 (S. 1 juni 1958, 4519) wijzigt het K. B. van 11 maart 1953 houdende verhoging der overdrachtstaksen bij de invoer.

79. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — Het K. B. van 30 mei 1958 (S. 1 juni 1958; 4520) wijzigt het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes.

80. *Accijnzen.* — Bij M. B. van 31 mei 1958 (S. 20 juni 1958, 5147) wordt het accijnsregime van bier gewijzigd.

81. *Invoerrechten.* — Bij K. B. van 30 mei 1958 (S. 9-10 juni 1958, 4817) wordt de heffing van het bijzonder recht geëist bij de invoer van sommige uit bepaalde landen oorspronkelijke produkten afgeschaft.

H. Boonen.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TAALKUNDIGE KRONIEK

MARGINALIA

« C'est ce style inutilement barbare qui doit être réformé. »

A. Callier, La Clarté des actes judiciaires, Gent, Hoste 1908.

1. « ... dat de voorzieningen *verknocht* zijn. »

« Verknocht » betekent « innig gehecht zijn aan, zich verbonden voelend met... » en wordt slechts voor personen gebruikt, b.v.: « Zijn vriend was hem zeer verknocht. » *Hier* had men, « samenhangend » of « met elkaar verbonden » kunnen schrijven.

2. « ... door het *enkel* hoger beroep van verweerster... » (le seul...).

— Men kan hier Nederlands van maken door « enkel » te verplaatsen, b.v.: « Enkel door het hoger... »

3. « dan wanneer... » (alors que) steeds terugkerend monstertje in plaats van « terwijl », « hoewel » e.a. naargelang de omstandigheden. (Zie hierna nog talrijke voorbeelden van Frans, geschreven met Vlaamse woorden).

4. « het... gewezen *dispositief*... » de gewezen beschikking ?

5. « ... dat door het ontvankelijk hoger beroep van de burgerlijke partij de kennismaking van het feit dat het voorwerp van de vervolging uitmaakt, wat de burgerlijke belangen betreft, aan de rechter in hoger beroep opgedragen wordt. »

— Deze lange zin wordt omslachtig door het gebruik van de lijdende vorm. Wanneer deze vorm niet absoluut noodzakelijk is, verdient de actieve de voorkeur. Zo had men hier kunnen schrijven: « ... dat het ontvankelijk hoger beroep... aan de rechter in hoger beroep opdraagt. »

Het kan zijn dat men de reeks « door het hoger beroep van de B.P. » enkel als bepaling bedoeld heeft en niet als handelend voorwerp. In dat geval zou een komma na « dat » en na « partij » de dubbelzinnigheid hebben opgeheven.

6. « Op voorwaarde de beslissing tot de vordering van de B.P. te beperken. »

— Dit is Frans. Na « op voorwaarde » hoort « dat », dus: « Op voorwaarde dat men de zou beperken » of « beperkte ».

7. « terwijl zij *zich* op de wettelijke indeplaatsstelling in de rechten van de ... had *laten voorstaan* ». »

— « zich op iets laten voorstaan » betekent « zich op iets beroemen, zich op iets verheffen », b.v.: « zich op zijn adellijke afkomst laten voorstaan. »

Er is hier dus verwarring in de woordkeus. beroepen op... » of « steunen op... », e.a. Misschien had men kunnen gebruiken: « zich... »

8. « ... dat gelet op de hierboven uiteengezette omstandigheden der rechtspleging, het Hof van beroep

heeft kunnen *beschouwen* dat, verweerster zich tegen aanleggers burgerlijke partij gesteld heeft... »

— De komma die na « beschouwen dat » staat hoort eigenlijk na het eerste « dat ».

— « beschouwen » betekent eerst en vooral « iets oplettend, aandachtig bezien ». Als we « beschouwen » in het uittreksel door deze uitdrukking vervangen, krijgen wij iets onmogelijks. Men heeft echter wel de uitdrukking « iets of iemand beschouwen als... », waarin « beschouwen » betekent « aanzien ». Dat had men moeten schrijven, dus: « ... Hof van beroep het heeft kunnen beschouwen alsof verweerster... »

9. « ... dat de partijen door een aangetekend *schrijven* zijn verwittigd *geweest*... »

— « schrijven » is een stoplap. Al wat geschreven is, heet « een schrijven » doch men vermijdt het juiste woord te gebruiken: brief, verslag, bericht, bevelschrift, enz.

— « geweest » dit is weer Frans met Vlaamse woorden. « Geweest » is eigenlijk « geworden », doch dit laten wij meestal weg !

10. « ... verslag te laten voorafgaan *van* het *eedformulier*... ».

Het Franse « formule » heeft twee Nederlandse vertalingen: « formule » en « formulier ». Men heeft hier de verkeerde gekozen !

— Het is niet « voorafgaan *van* » — dat is Frans — maar wel « ... *door* ». (Twee alinea's verder staat het ten andere.)

11. « ... de nietigheid met zich medebrengt » en (enkele alinea's verder): « de nietigheid... met zich brengt. »

— « meebrengen » of « brengen » kan men alleen « met zich ». Duidelijker wordt het niet door die twee overtoollige woorden. Waarom niet enkel « meebrengt » ?

12. « Overwegende, gewis... »

Natuurlijk is het « gewis ». Het gebruik van dat oud schoolmeesterswoordje zal de lezer van het werkelijk gebeuren der overweging niet *meer* overtuigen. Het is overtoollig; tenzij het moet slaan op iets anders, maar dan moet het daar ook bijgezet worden:

13. « ... een bevel *voorafgaandelijk* onroerend beslag... »

« voorafgaandelijk » kan als bijwoordvorming geduld worden. Hier past echter alleen « voorafgaand » gevolgd door « aan » dus: « een bevel, voorafgaand aan onroerend beslag ».

14. « ... de enige vraag die zich stelt... » weer Frans (qui se pose). Een vraag « stelt zich » niet, zij « rijst (op) » of « wordt gesteld ».

15. « ... dat appellante een *afzonderlijk* beroep *van dat* van haar man uitoefent... ». Verkeerde woordschikking, als gevolg van slechte vertaling. Beter: « ... een beroep uitoefent, afzonderlijk van dat van... »

16. « ... vermogingsaangroei » zal zeker « vermogensaangroei » betekenen.

17. « ... de bezwaren van... die onderling *dubbel gebruik* maken... »

— L. Grootaers geeft in zijn woordenboek voor «double emploi»: «nutteloze herhaling». Ik geloof dat deze uitdrukking in de meeste gevallen kan dienen.

— «Maken» wordt dan «uitmaken» in het Nederlands.

18. «Dat de volmachtdrager... *gevolglijk* bespreken met de administratie, uitdrukkelijk verzaakte aan *onderwerpelijk* bezwaar, mits behandeling door de *Herzieningscommissie van het geval*...»

— «gevolglijk» betekent iets anders dan waar het hier voor gebruikt wordt. Dit, volgens Van Dale vrijwel verouderd, woordje betekent «dientengevolge» of «bijgevolg».

Men had hier nochtans de keus tussen, naargelang de idee: «na, na afloop van, ten gevolge van, volgens, enz.»

— «verzaken aan» is Frans. In het Nederlands «verzaakt men iets», zeer zelden «aan iets» en dan in de betekenis van «zich afkeren van». Doch verzaken heeft niet de betekenis die er hier aan gehecht wordt. Men bedoelde in dit arrest «afzag van...».

— «onderwerpelijk»: dit weinig gebruikte stadhuiswoord werd beter vervangen door «onderhavig».

— «de Herzieningscommissie van het geval». Voor ieder geval een Herzieningscommissie, zou wat zwaar op de Staatsfondsen drukken. Men bedoelt hier natuurlijk «...behandeling van het geval door de Herzieningscommissie».

19. «...O. dat de Herzieningscommissie... *van advies* was dat...»

— «van advies zijn» is Frans (*être d'avis*). Men kan wel iemand «van advies dienen» doch hier bedoelt men «van oordeel zijn», «menen», «vinden», «oordelen», enz.

20. «forclusie»: een lelijk woord waarvoor in het Nederlands de juridische uitdrukking «niet ontvankelijk verklaring» bestaat.

21. «...de Minister van Financiën *gemachtigd* is...»

— *ertoe* gemachtigd is.

22. «...en door de Directeur verworpen grieven *mits dien verstande* dat deze binnen *het raam* blijven van het geschil aan de Directeur onderworpen;

— «mits dien verstande dat...» Hierin zitten drie mogelijke uitdrukkingen:

- a) met dien verstande dat (ietwat omslachtig doch goed bruikbaar),
- b) mitsdien (minder gebruikt),
- c) mits (het kortste en het beste).

— «raam» mag «kader» blijven.

«Le purisme est souvent l'ennemi du bien!»

J. Leliard.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie: n^{rs} 7-8, juli-augustus 1958.

Wetgeving.

Tijdschrift voor Notarissen: n° 8 - augustus 1958.

H. Du Faux, Artikel 70bis S.W. op de handelsvennootschappen, beschikking van openbare orde.

Nederlands Juristenblad: afl. 31-20 september 1958.

Mr I. van Crevels, Het Ontwerp-Praktizynswet. — Dr Mr H. F. W. Luiking, «Heer van...». — Mr C. P. F. Was, Wanneer *rechts* inhalen? — Mr D. G. Kortenbour van der Sluijs. — Mr P. J. Polak, De duur der Presidiale alimentatie-beschikking, Mr N. C. M. A. van den Dries †.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie: n° 4551, 20 september 1958.

Mr D. P. A. Nakken, Zakelijke pretenties en kadastrale gegevens (II, slot). — Mej. Mr W. M. Peletier, De Wet van 30 april 1958 betreffende de hervorming van het huwelijksrecht in België.

Journal des Tribunaux: n° 4203, 21 september 1958.

R. Tahon, Les problèmes de la délinquance associative. — Etienne Cereche, La notion de pacte sur succession future. — Jurisprudence.

Jurisprudence du Port d'Anvers vol. 7 & 8, 1958.

Jurisprudence. — L.V.S., Bibliographie.

Le Mouvement communal: n° 321, septembre 1958.

F. Wastiels, Quelques aspects de l'organisation de l'urbanisation aux Pays-Bas et en Belgique (Ile partie). — C. Vanstraelen, Actes d'autorité et actes d'exécution en matière de nomination des agents communaux. — J. Ligot, Une mesure d'ordre réglementaire peut-elle supprimer le droit d'accès que possède le riverain sur la voie publique? — J. Borret, Quelques aspects du recours des C.A.P. contre les débiteurs alimentaires. — La loi du 8 avril 1958 (commentaire par L. Bosman). — J. Defourny, L'auto-épuration des eaux d'égouts de la ville de Liège.

Recueil Dalloz: 29e cahier, 17 septembre 1958.

Daniel Vignes, Une extension des attributions de la Cour des comptes, le contrôle sur les administrateurs.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"